

Groningen economisch bekeken 2013

Gemeente
Groningen

stad.

inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1. Bevolking	9
1.1 Bevolkingsontwikkeling	9
1.2 Bevolkingsopbouw	10
1.2.1 Vergrijzing	11
1.3 Migratie	11
1.4 Samenvatting	12
2. Ontwikkelingen van de werkloosheid	13
2.1 Ontwikkeling van de werkloosheid	13
2.1.1 Profiel van de werkloosheid	15
2.1.2 Opleidingsniveau en werkloosheidsduur	15
2.2 Samenvatting	16
3. Werkgelegenheid	18
3.1 Ontwikkeling	18
3.2 De structuur van de Groningse werkgelegenheid	21
3.3 Kennis economie	23
3.4 Verwachtingen voor de toekomstige werkgelegenheid	25
3.5 Woon- werkrelaties	26
4. Vestigingsklimaat	29
4.1 Omzet en investeringen	29
4.2 Starters	29
4.3 Vastgoedmarkt	30
4.4 Woningbouw	31
4.5 Marktpositie binnenstad	32

Voorwoord

Het is natuurlijk altijd lastig om in te schatten en niemand kan de toekomst voorspellen, maar over een paar jaar zou het wel eens zo kunnen zijn dat 2013 wordt bestempeld als het jaar van de economische kentering.

De gevolgen van de crisis waren ook in Groningen in 2013 nog goed voelbaar, zeker op het gebied van werkgelegenheid. De werkloosheid nam toe van 13,5 naar 15 procent. Maar, hoewel nog broos, dienden zich in 2013 ook de eerste tekenen van herstel aan.

Ronduit goed economisch nieuws was de komst van het IBM Services Center. Dat levert niet alleen 350 arbeidsplaatsen op, maar onderstreept ook de uitstraling van Groningen als belangrijke ICT- en kennisstad. Bovendien past dit uitstekend bij onze profilering als City ofTalent en zal de vestiging van IBM in Groningen naar verwachting een aanzuigende werking hebben op andere ict-bedrijven. De uitbreiding van de werkgelegenheid die de komst van IBM met zich meebrengt, doorbreekt een neergaande trend in de stad.

Eerste tekenen van herstel werden in 2013 ook zichtbaar in het aantal vacatures. Dat nam licht toe en binnen de regionale arbeidsmarkt verwachten bedrijven de komende periode een verdere groei van het aantal vacatures en banen de komende periode. Het aantal starters van bedrijven kende in 2013 een lichte groei. Op de vastgoedmarkt was het herstel in 2013 nog niet zichtbaar. Het aantal verkochte en verhuurde vierkante meters als ook het aantal transacties bleef laag en nagenoeg gelijk aan afgelopen jaren.

De regiofunctie van de stad Groningen wordt steeds groter.

De binnenstad is op het gebied van winkelen, uitgaan en evenementen de huiskamer van het Noorden. Binnen de horeca en detailhandel zien we duidelijk het vervagen van branche-grenzen waardoor nieuwe concepten ontstaan. Experimenten met het loslaten van beperkende regelgeving dragen bij aan een positief effect voor de stad, waarbij de leegstand van winkelpanden in de binnenstad begint te stabiliseren.

Voor de komende periode ligt de focus in het economisch beleid nadrukkelijk op uitbreiding van de werkgelegenheid.

De belangrijkste opdracht voor de gemeente is daarbij bedrijven zo te faciliteren dat zij banen kunnen creëren. Samen met het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen werken we aan het verbeteren van de economische structuur van Groningen via de thema's samenwerken, innoveren en profileren.

Ik nodig iedereen van harte uit om de vele kansen en mogelijkheden die Groningen biedt, te benutten en zo mee te werken aan het versterken aan de positie van Groningen als economische motor van het Noorden, als internationale kennisstad, als innovatiestad, als City ofTalent en gewoon als stad waar het goed leven, wonen en werken is.

Joost van Keulen

Wethouder Economische Zaken

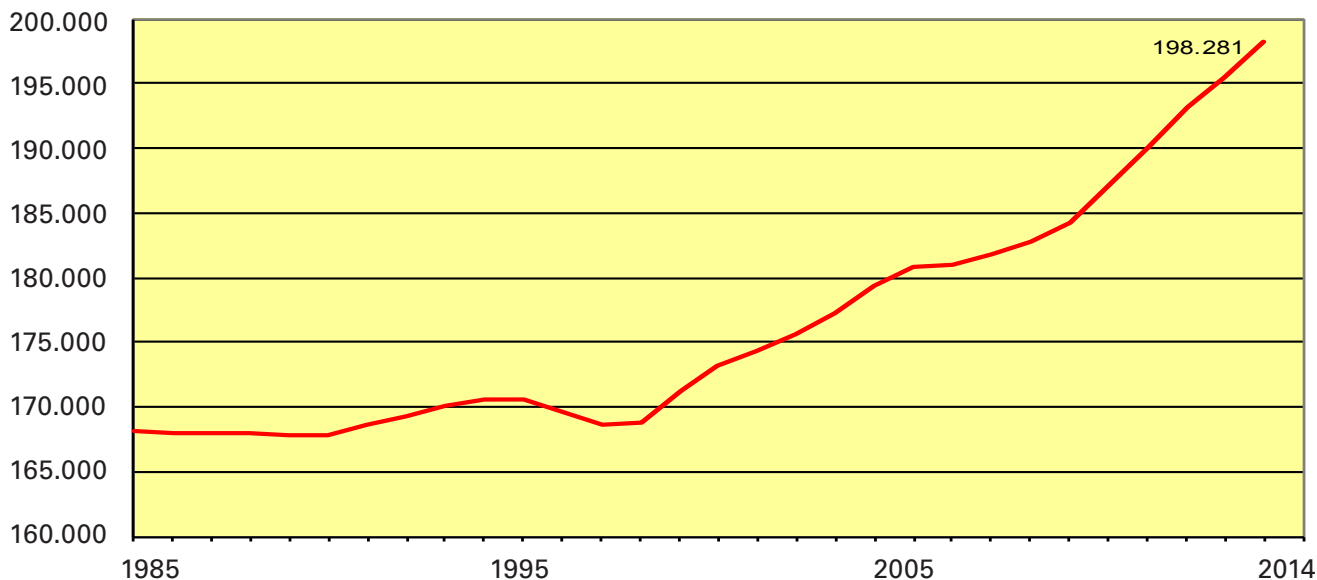

Samenvatting

Bevolkingsontwikkeling

Op 1 januari 2014 telde de gemeente Groningen 198.281 inwoners. Dat zijn 2.828 meer dan op 1 januari 2013 en daarmee is de bevolking van de gemeente het afgelopen jaar met 1,4 procent gegroeid. De voornaamste oorzaak van de groei is een toename van het aantal studenten. [Lees verder](#)

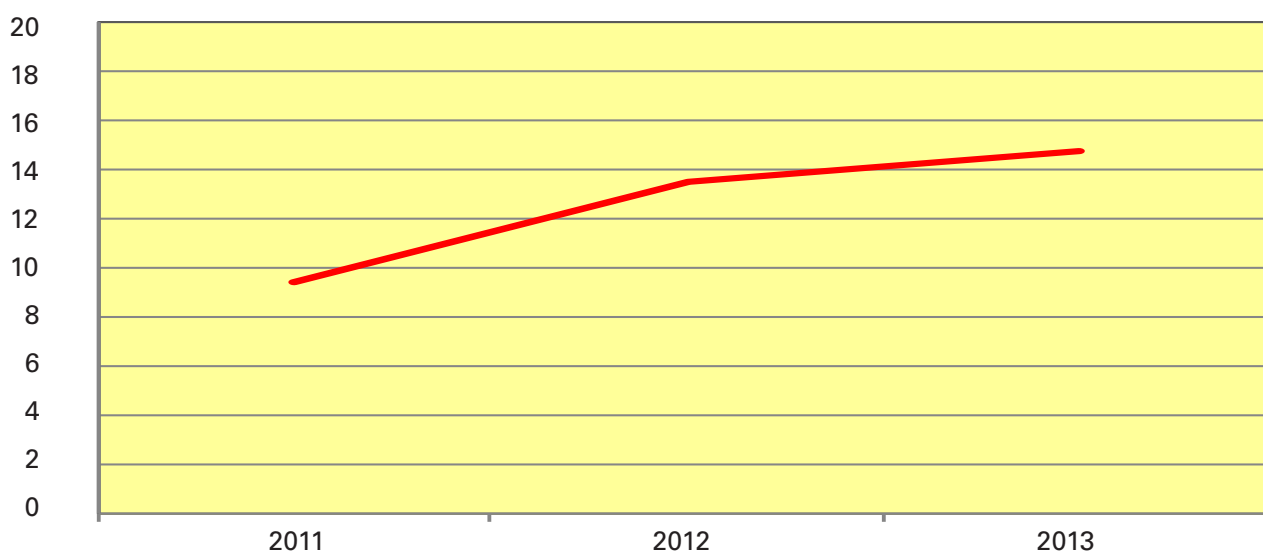
Bevolkingsontwikkeling 1985 tot 1 januari 2014

Werkloosheid

De werkloosheid in de gemeente Groningen is het afgelopen jaar gestegen van 13,5 naar 14,8 procent. In Groningen hebben meer mensen dan vorig jaar een betaalde baan. Dat de werkloosheid toch toeneemt komt omdat meer mensen zich inschrijven als werkzoekende. Werkloosheid komt vooral veel voor bij ouderen en niet-Nederlandse werkzoekenden. [Lees verder](#)

Werkloosheidspercentage 2011 - 2013

Werkgelegenheid

Binnen de gemeente Groningen zijn 131.654 arbeidsplaatsen waarvan 4.457 ingevuld door uitzendkrachten. De arbeidsplaatsen zijn verdeeld over ruim 15.000 vestigingen. Tussen 1 april 2012 en 1 april 2013 is het aantal arbeidsplaatsen met 2,8 procent afgenomen. De crisis die al een aantal jaren aan de gang is vertaalt zich het laatste jaar in een daling van de werkgelegenheid. [Lees verder](#)

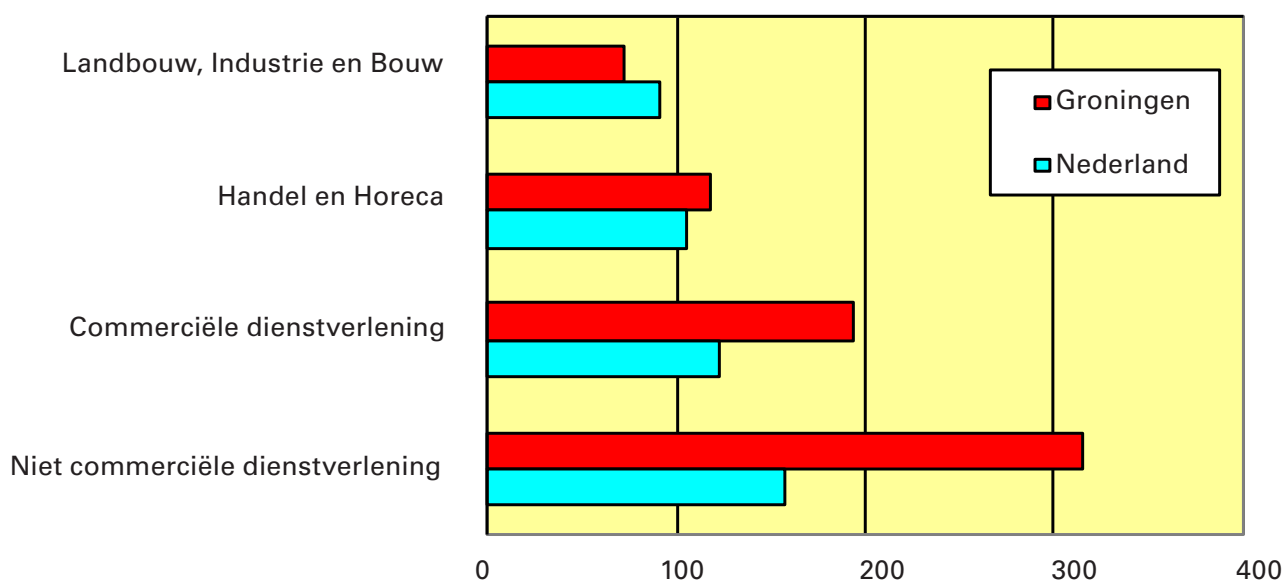
	2009	2010	2011	2012	2013	ontwikkeling 2012-2013	
						abs.	perc.
werkzame personen							
vast personeel	128.320	127.130	130.825	130.677	127.197	-3.480	-2,7
uitzendkrachten	4.821	4.344	4.882	4.778	4.457	-321	-6,7
totaal werkzame personen	133.141	131.474	135.707	135.455	131.654	-3.801	-2,8
ontwikkeling werkzame personen (%)	6,3	-1,3	3,2	-0,2	-2,8		
vestigingen							
totaal vestigingen	13.744	14.614	15.340	15.765	15.094	-671	-4,3

De structuur van de werkgelegenheid

De structuur van de werkgelegenheid in Groningen is anders dan die in Nederland als geheel. Groningen is een dienstestad: 90 procent van de werkgelegenheid is in Groningen geconcentreerd in de dienstensectoren, tegenover 81 procent in Nederland als geheel. In Groningen zijn vooral het onderwijs, de overheid en de gezondheidszorg sterk vertegenwoordigd. In Nederland als geheel zijn de industrie en landbouw relatief groter.

[Lees verder](#)

Aantal arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners, Groningen vergeleken

Kenniseconomie

Sinds 2010 werkt de gemeente Groningen met het economische beleidsprogramma G-kracht. Met dit programma zetten we in op drie deelprogramma's: Groningen Piekt, Gastvrij Groningen en Bedrijvig Groningen.

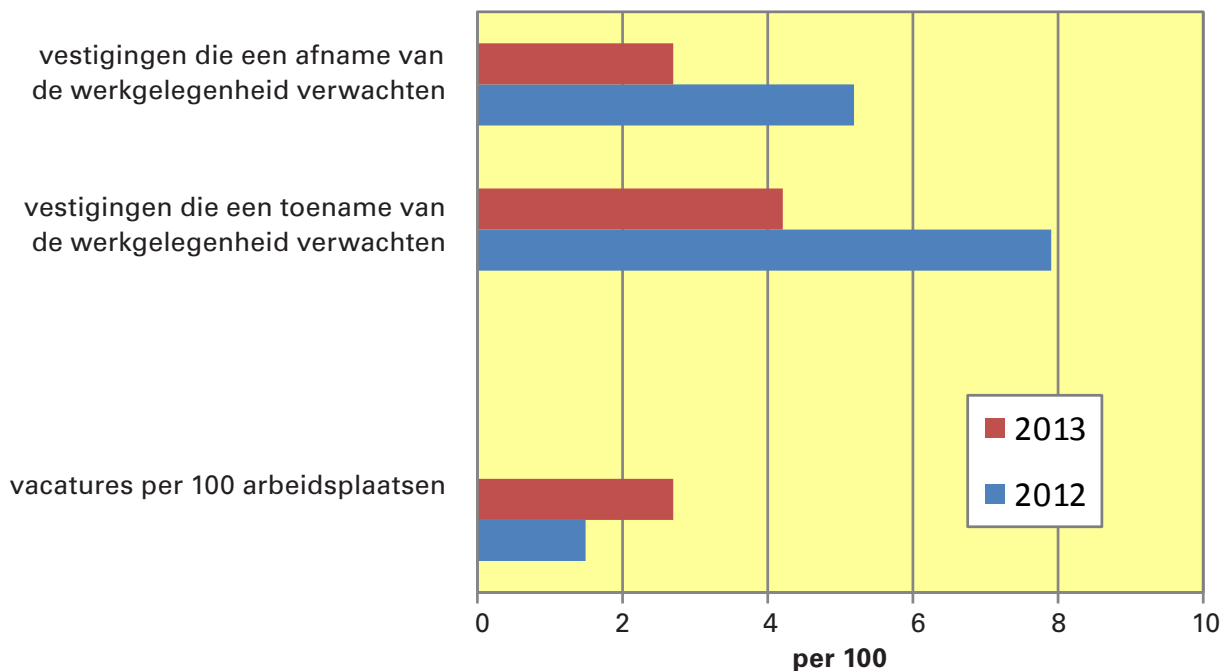
Onder 'Groningen Piekt' vallen de sectoren Healthy ageing, Energie en Groningen Kennisstad. De ICT-sector is daar ondersteunend voor. De Leisure valt onder Gastvrij Groningen. Daarnaast focust de gemeente op de creatieve sector.

Voor de periode 2015-2019 werken we aan het programma G-kwadraat dat zich kenmerkt door een grotere samenwerking met het bedrijfsleven. [Lees verder](#)

De toekomstige werkgelegenheid

Aan alle bedrijven en instellingen is gevraagd of zij een uitbreiding verwachten van hun personeelsbestand of niet. Ook is het aantal vacatures gepeild. [Lees verder](#)

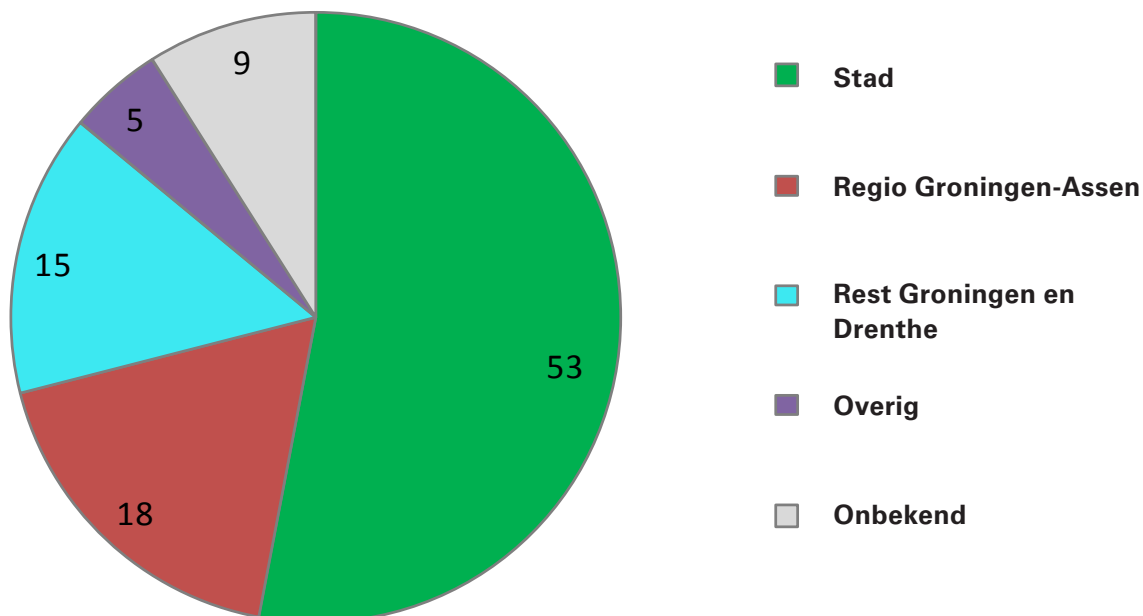
Aantal vacatures per 100 arbeidsplaatsen en verwachtingen voor het aantal arbeidsplaatsen

Woon-werkverkeer

Van alle werkenden (vast personeel) in 2013 wonen ongeveer 60.000 personen buiten de gemeente. Daar staat tegenover dat ongeveer 21.500 mensen in Groningen wonen en buiten de stad werken. [Lees verder](#)

Herkomst van de in de gemeente Groningen werkenden naar regio, percentages

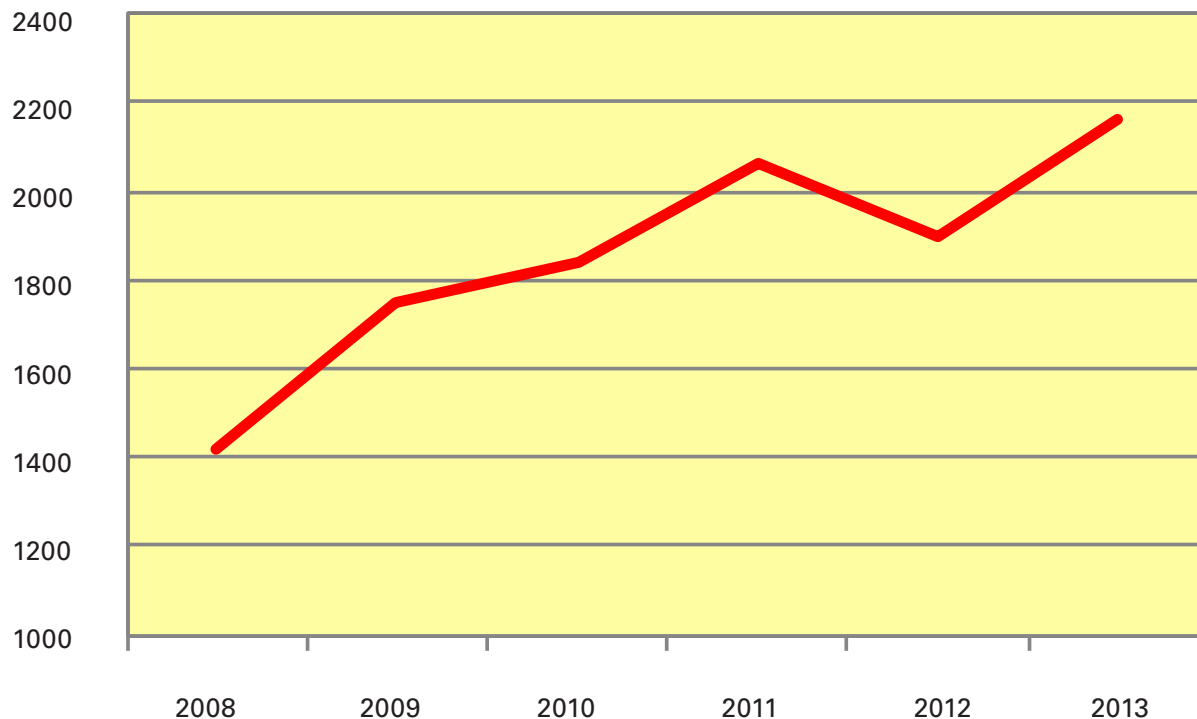

Vestigingsklimaat

Starters

Na een jarenlange recessie lijken we over het dieptepunt heen te zijn en laat de economie een lichte groei zien. De vooruitzichten zijn voor het eerst weer voorzichtig positief. Zo neemt bijvoorbeeld het aantal starters in Groningen de laatste jaren flink toe. [Lees verder](#)

Aantal starters, 2008-2013

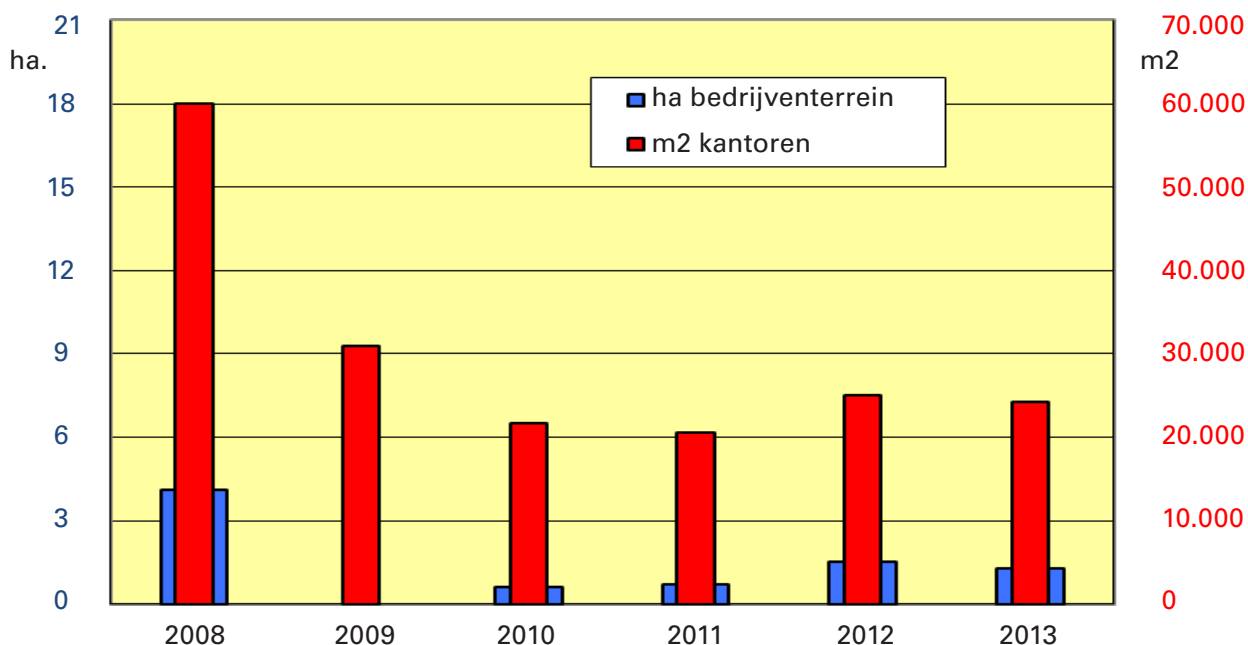

Vastgoedmarkt

Op de Groningse vastgoedmarkt zijn in 2013 nog weinig tekenen van herstel te zien. Het aantal verhuurde of verkochte vierkante meters vastgoed daalde en er waren minder transacties. Het aanbod van bedrijfsruimte nam daarentegen juist toe. Positieve noot is dat de leegstand in alle segmenten van de markt (kantoren, bedrijfsruimte en detailhandel) afnam. Het aantal uitgegeven hectares bedrijventerrein laat de laatste jaren een dieptepunt zien.

[Lees verder](#)

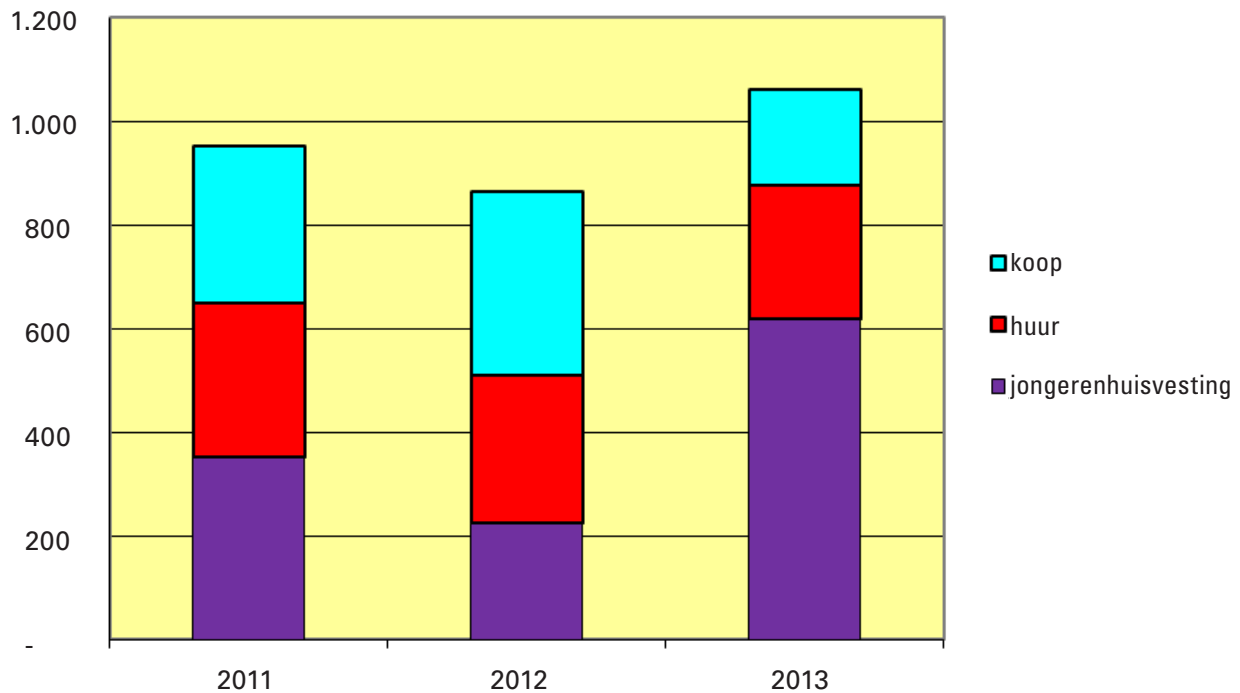
Aantal nieuw uitgegeven hectares bedrijventerrein en opname kantoren (m2)

Woningbouw

In 2013 zijn in totaal 1.060 nieuwbouwwoningen toegevoegd aan de woningvoorraad, waarvan bijna 60 procent voor jongerenhuisvesting. Het aantal opgeleverde woning is in 2013 hoger dan in het jaar 2012 (841) en 2011 (953). [Lees verder](#)

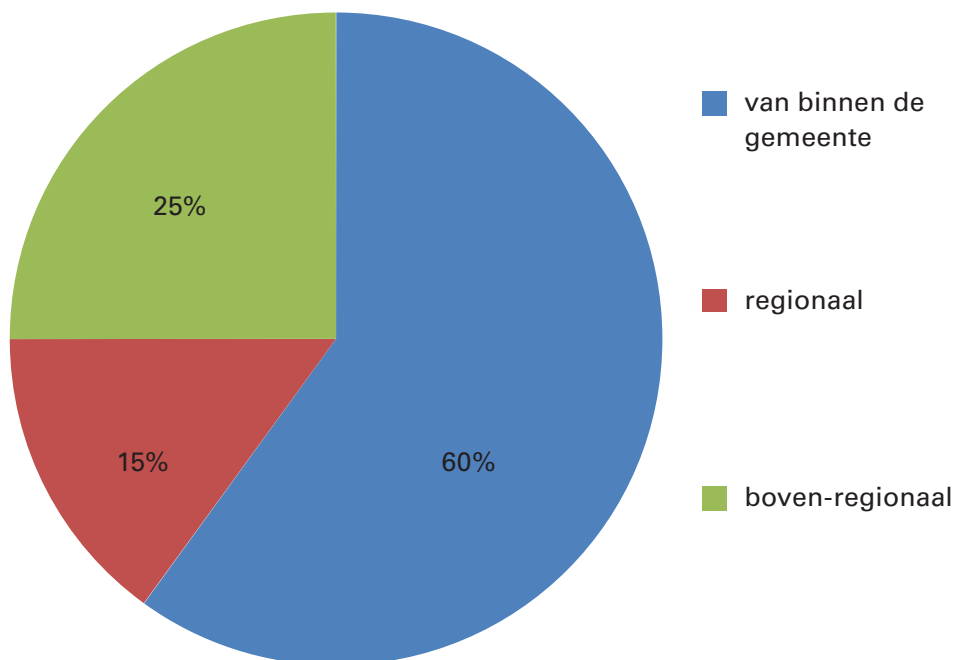
Aantal aan woningvoorraad toegevoegde woningen 2011 - 2013

Marktpositie binnenstad

Wekelijks bezoeken in totaal ruim 500.000 bezoekers de binnenstad. De meeste mensen komen naar de binnenstad om te winkelen: na een lager percentage (52%) in 2012 ligt dit percentage nu weer op 60%. Werk en studie zijn ook belangrijke redenen om naar de stad te komen. [Lees verder](#)

Bezoekers van de Groningse binnenstad naar herkomst, percentages

1. Bevolking

1.1 Bevolkingsontwikkeling

Op 1 januari 2014 telde de gemeente Groningen 198.281 inwoners. Dat zijn er 2.828 meer dan op 1 januari 2013 en daarmee is de bevolking van de gemeente het afgelopen jaar met 1,4 procent gegroeid. De voornaamste oorzaak van de groei is de toename van het aantal studenten.

Ten opzichte van voorgaande jaren is vooral het aantal mensen dat zich heeft gevestigd toegenomen. Er hebben zich vorig jaar 19.432 personen in Groningen gevestigd, terwijl 16.773 personen de gemeente verlieten. Het geboorteoverschot is de laatste jaren hoger dan een jaar of 5 à 10 geleden; in 2013 zijn in de gemeente 1.987 kinderen geboren en 1.311 mensen overleden, wat neerkomt op een geboorteoverschot van 676 - in de tabel 'natuurlijke aanwas'.

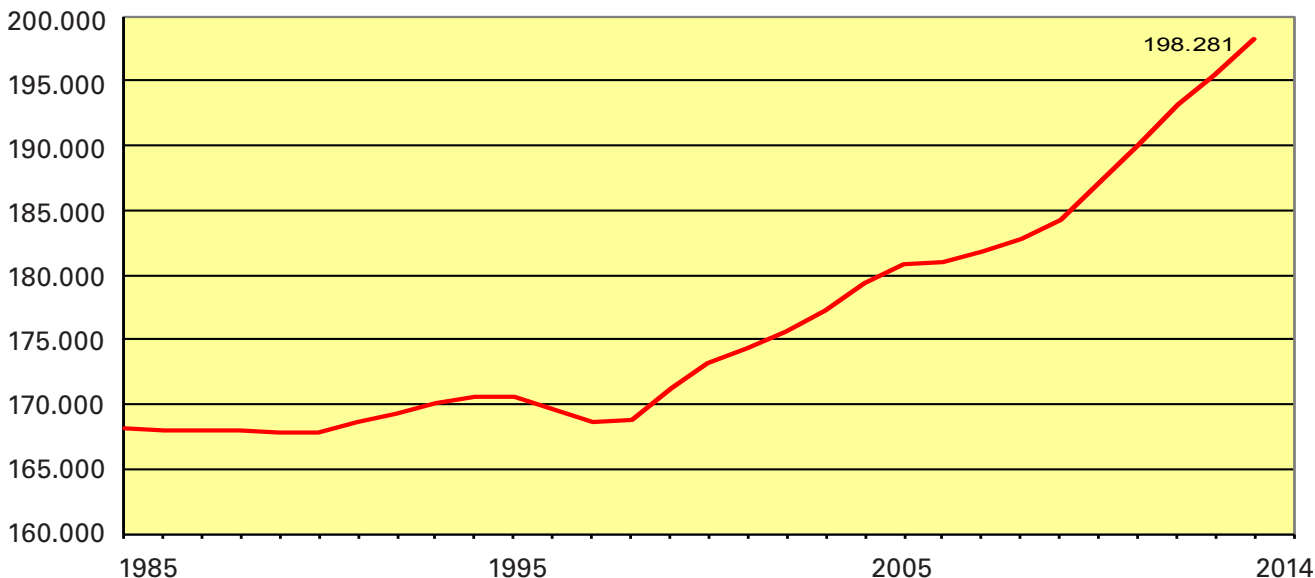
Het aantal personen dat vertrekt vertoont een stijgende trend. Dat komt vooral door de groeiende uitstroom van studenten die maar één of twee jaar hier blijven om te studeren, bijvoorbeeld alleen voor een master. Voor een deel zijn dit buitenlandse studenten. Het aantal personen dat zich in de gemeente vestigt, is ook toegenomen. De laatste 10 jaar - van 2004 tot 2014 - is de bevolkingsomvang van de gemeente toegenomen met 19.066 inwoners, gemiddeld is dit dus een groei met bijna 2.000 inwoners per jaar.

Tabel 1.1 Bevolkingsontwikkeling, 2004-2014

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inwoners op 1-1	179.329	180.747	180.908	181.845	182.739	184.431	187.197	190.028	193.189	195.453	198.281
natuurlijke aanwas	546	659	499	662	572	690	721	740	669	676	
vestiging	14.123	14.574	15.291	16.106	16.679	17.159	16.938	18.583	18.892	19.432	
vertrek	13.271	15.039	14.853	15.836	15.493	14.754	14.977	16.106	17.204	16.773	
migratiesaldo	852	-465	438	270	1.186	2.405	1.961	2.477	1.688	2.659	
verschil totaal (incl. correctie)	1.418	161	937	894	1.692	2.766	2.831	3.161	2.264	2.828	
Percentage groei	0,8	0,1	0,5	0,5	0,9	1,5	1,5	1,7	1,2	1,4	

Bron: gemeente Groningen

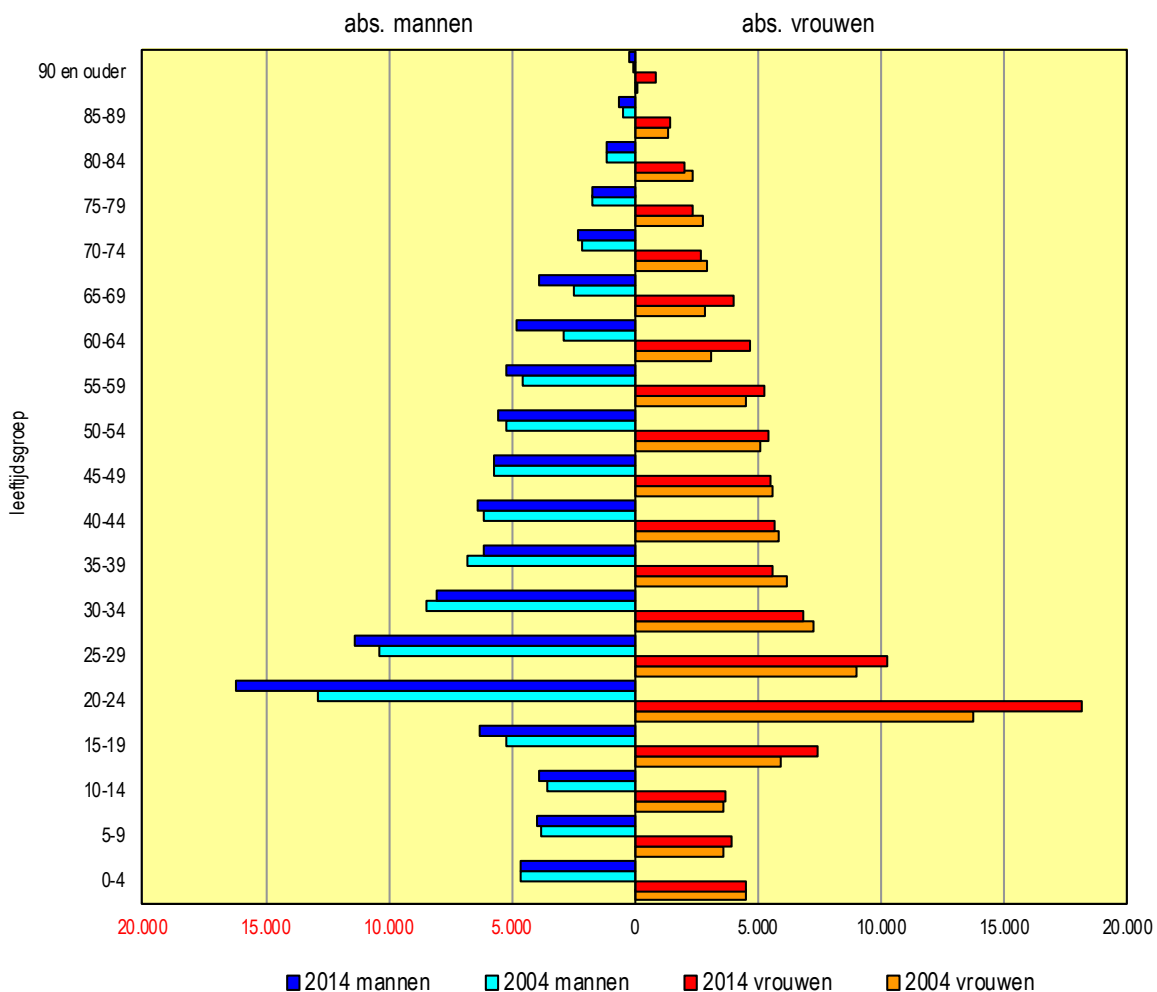
Figuur 1.1 Ontwikkeling van de bevolking sinds 1985

1.2 Bevolkingsopbouw

In figuur 1.2 is de opbouw van de bevolking van de gemeente Groningen van 2014 naar leeftijd en geslacht vergeleken met die van 2004. Peildatum is - net als bij de bevolkingsontwikkeling - weer 1 januari.

Figuur 1.2 Opbouw van de bevolking naar leeftijd en geslacht

Groningen is een typische studentenstad: veel inwoners vallen in de leeftijdsgroepen 20-24 en 25-29 jaar. Ook de leeftijdsgroep 15-19 jaar is ten opzichte van de jongere groepen goed vertegenwoordigd. Dit is al jaren zo, maar de laatste jaren is vooral het aantal inwoners in de groep 20-24 jaar sterk toegenomen.

Er wonen meer vrouwen dan mannen in de stad. Het verschil vrouwen-mannen was 1 januari 2014 0,8 procent. Dit betekent : 1.433 minder mannen dan vrouwen . Naast meer vrouwen in de hogere leeftijdsgroepen zijn er in de gemeente vooral in de leeftijdsgroepen 15-19 jaar en 20-24 jaar meer vrouwen; er komen meer vrouwen dan mannen studeren in Groningen. Dit zal te maken hebben met het feit dat in Groningen veel studies gevolgd kunnen worden, waar (net als overal in Nederland) relatief veel vrouwen voor kiezen. In de leeftijdsgroepen boven de 24 jaar is de situatie anders: aanmerkelijk meer mannen dan vrouwen. Oorzaak: mannen blijven na hun studie langer in de stad wonen dan vrouwen. Studenten verlaten de stad onder andere omdat ze elders een baan gevonden hebben of omdat ze gaan samenwonen en dat buiten de stad gaan doen.

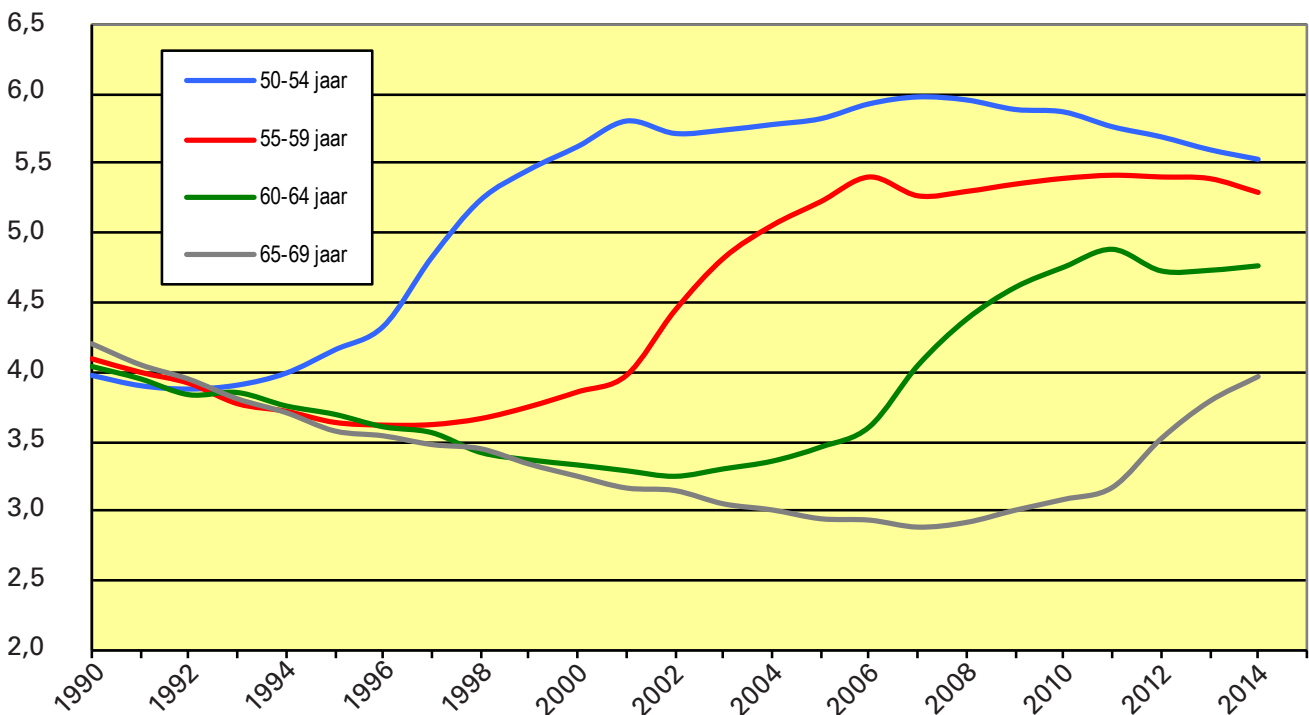
De meest opvallende verschillen tussen de bevolking van Groningen op 1 januari 2004 en op 1 januari 2014 zijn, naast de toename van de jonge vrouwen, de afname van de groepen 30-34 en 35-39 jaar en de toename in de groep 60-64 jaar en 65-69 jaar. Een oorzaak van de afname in de groep 30-34 jaar is een demografische. De leeftijdsgroep '30-39 jaar in 2014' is geboren tussen 1974 en 1983, een periode van afnemende vruchtbaarheid, resulterend in afnemende geboortegeneraties. In de toename van de groep 60-69 jaar zien we de babyboomgeneratie, geboren vlak na de Tweede Wereldoorlog terug.

1.2.1 Vergrijzing

In Nederland zal in de komende jaren de gemiddelde leeftijd van de bevolking toenemen. Dit als gevolg van zowel vergrijzing als het afnemen van het aantal jongeren. De 'grijze druk' neemt de laatste jaren toe. Grijze druk is het demografische begrip dat de verhouding aangeeft tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder en het aantal personen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar, de werkzame bevolking. Bovendien is er sprake van ontgroening: er worden al vanaf de 70'er jaren minder kinderen geboren dan vroeger. Als gevolg hiervan zal de groei van het arbeidsaanbod stagneren.

In figuur 1.3 is het aandeel 50-69 jarigen in de gemeente Groningen weergegeven. Het aantal 50-64 jarigen nam ook hier sinds 1996 fors toe; de oorzaak hiervan is de al genoemde 'babyboom' (de generatie geboren kort na 1946). De leeftijdsgroepen volgen elkaar op in de grafiek: de groep die in 1996 50 werd, werd in 2001 55, in 2006 60 en in 2011 65. Dit zien we in de grafiek terug als 'bobbels' in de lijn. De laatste jaren neemt - ook weer te zien in de grafiek - het aantal 65-plussers toe. De komende jaren zal dit aantal nog verder toenemen; waarmee ook de grijze druk toeneemt. Binnen de gemeente Groningen niet zo snel als landelijk, omdat we een relatief grote - en nog steeds groeiende - groep 18-24 jarigen kennen, dankzij de Rijksuniversiteit Groningen en de Hogescholen in de gemeente.

Figuur 1.3 Het aandeel 50-69 jarigen in de gemeente Groningen in procenten, 1990 – 2014

1.3 Migratie

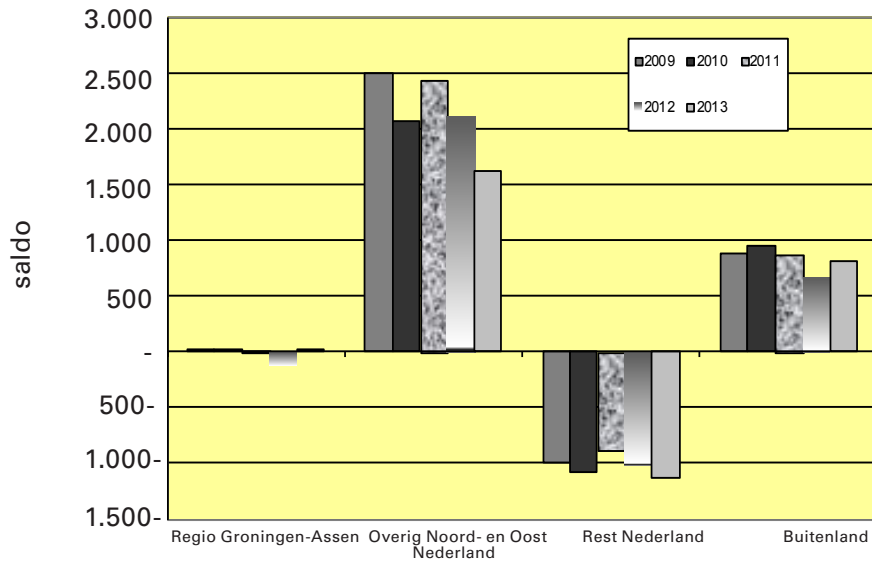
Migratie (vestiging en vertrek) naar regio.

In figuur 1.4 is het migratiesaldo naar gebied aangegeven over de afgelopen vijf jaar.

De regio Groningen-Assen is gelijk aan het gelijknamige Regiovisiegebied. De rest van het noorden en oosten is apart genomen omdat daar veel Groningse studenten vandaan komen. Zowel het aantal personen dat zich in de gemeente vestigt als dat vertrekt vertoont de laatste paar jaar een sterk stijgende trend. Met het buitenland en met Noord- en Oost Nederland is al jaren een positief saldo, in beide gevallen gaat het voornamelijk om studenten. Met de rest van Nederland een negatief. Dit zijn vooral mensen die naar het westen gaan.

De gemeenten met het grootste negatieve saldo zijn Amsterdam en Utrecht. Met het zuiden gaat het om kleine aantallen. Naar de regio Groningen-Assen vertrekken ongeveer evenveel mensen als dat er uit weggaan. In het verleden was dit anders, toen verloor de gemeente per saldo aan de regio.

Figuur 1.4 Migratiesaldo met verschillende gebieden, 2009-2013

1.4 Samenvatting

Het inwoneraantal van de gemeente Groningen is in 2013 met 2.828 gestegen. De laatste jaren is de stijging groter dan in de jaren ervoor. Dit komt vooral door een stijging van het aantal studenten. Waaronder veel buitenlandse. Het geboorteoverschot, de natuurlijke aanwas dus, schommelt rond de 500 tot 700 per jaar. Het meest opvallend in de samenstelling van de bevolking is de afname van de groep 30-34 jarigen, terwijl het aandeel van de groepen 15-19 en 20-24 jaar juist toeneemt. Verder valt op dat het aantal vrouwen in de leeftijdsgroepen van 25 tot en met 59 jaar lager is dan het aantal mannen in die groep, terwijl dat in de jongere groep van 20-24 jaar juist andersom is. Oorzaak: na hun studie blijven de mannen langer in de stad dan de vrouwen. Verder zien we dat het begin van de babyboomgeneratie de 65-jarige leeftijd heeft bereikt en dat daarmee de grijze druk ook in Groningen toeneemt. De grijze druk neemt hier wel minder snel toe dan landelijk. Dit komt omdat bij ons ook de groep van 18-24 jaar - de studentenleeftijd - toeneemt. Het migratiesaldo ten opzichte van het noorden en oosten van het land en het buitenland is positief; uit deze gebieden komen veel mensen naar de stad om te studeren. Ten opzichte van de regio Groningen-Assen is het saldo neutraal. Met het westen van het land is er een negatief saldo.

[Naar de samenvatting](#)

2. Ontwikkelingen van de werkloosheid

Dit hoofdstuk schetst de stand van zaken rond de arbeidsmarkt in de gemeente Groningen. Daarbij komt in dit hoofdstuk de ontwikkeling van de werkloosheid binnen de gemeente aan bod. In de volgende hoofdstukken gaan we in op de werkgelegenheidsontwikkeling (per sector) en de verwachtingen voor de toekomst.

2.1 Ontwikkeling van de werkloosheid

Het afgelopen jaar is het werkloosheidspercentage (14,8 procent eind 2013) in de gemeente Groningen opnieuw toegenomen: in 2012 was 13,5 procent van de Groninger beroepsbevolking op zoek naar werk, in 2011 was dat 9,4 procent. Vergelijkingen met landelijke cijfers zijn moeilijk te maken. Personen met een WW uitkering staan goed geregistreerd bij het UWV. In veel gemeenten staan andere uitkeringsgerechtigden (bedoeld wordt WWB-ers met arbeidsplicht) niet altijd ingeschreven bij het UWV. In Groningen is recentelijk een inhaalslag gemaakt met het registreren van WWB-ers bij het UWV. Enkele honderden uitkeringsgerechten met arbeidsplicht ontbreken echter nog in de deze bestanden. In deze rapportage worden deze personen wél meegerekend bij het bepalen van de werkloosheid.

Netto participatie

De netto arbeidsparticipatie geeft aan welk deel van de bevolking tussen de 15 en 65 jaar een betaalde baan heeft van ten minste 12 uur per week. In de gemeente Groningen is dat 62,1 procent. In heel Nederland ligt dit percentage op 66,1. Overigens is het zo dat het aantal mensen met een betaalde baan niet alleen afhangt van de werkgelegenheid in een bepaald gebied, maar van tal van andere zaken. Zo geldt voor Groningen dat een relatief groot aantal jongeren (studenten!) tot 25 jaar helemaal niet op zoek is naar een betaalde baan (van 12 uur per week of meer). Om die reden is de bruto participatie vaak interessanter als het gaat om arbeidsmarkt vraagstukken.

Bruto participatie

Bij de bruto participatie wordt het aandeel van de bevolking dat wil werken - maar nog geen werk heeft - opgeteld bij het gedeelte dat al wel werkt. Daarmee valt de bruto participatie dus altijd hoger uit dan de netto. De bruto participatie vermenigvuldigd met het aantal inwoners tussen de 15 en 65 jaar levert de beroepsbevolking op. Als we het aantal werkzoekenden delen op deze totale beroepsbevolking krijgen we het werkloosheidspercentage in beeld. De netto- en bruto participatie van de afgelopen negen jaar staan vermeld in tabel 2.1.

Tabel 2.1 Bruto en netto arbeidsparticipatiegraden, Groningen en Nederland, 2005 tot en met 2013. Bron: CBS

Jaar	Bruto arbeidsparticipatie		Netto arbeidsparticipatie	
	Groningen	Nederland	Groningen	Nederland
2005	63,3	68,1	56,7	63,7
2006	61,8	68,5	56,3	64,8
2007	69,5	69,8	63,6	66,6
2008	65,7	70,9	60,9	68,2
2009	65,3	71,2	60,2	67,8
2010	67,8	71,0	62,7	67,1
2011	66,6	71,1	60,3	67,2
2012	67,1	71,8	60,9	67,2
2013	70,1	72,1	62,1	66,1

In de gemeente Groningen zijn zowel de netto- als de bruto participatie het afgelopen jaar fors gestegen, veel meer dan het jaar ervoor. Wat betekent dit? In vergelijking met vorig jaar is het aandeel inwoners dat betaald werk verricht gestegen met 1,2 procentpunt. In Nederland is dit aandeel juist met 1,1 procentpunt gedaald. Relatief goed nieuws dus voor de gemeente Groningen. Toch is in Groningen de werkloosheid weer toegenomen: van 13,5 naar 14,8 procent (zie boven). Dit komt doordat de bruto arbeidsparticipatie nog meer is toegenomen (met 3 procentpunt). Deze stijging, vooral bij personen met een niet-Nederlandse achtergrond, wordt veroorzaakt doordat er (beduidend) meer mensen dan voorheen op zoek zijn naar een betaalde baan. De stijging van het deel van de inwoners van de stad die graag willen werken, is dus groter dan de stijging van het aandeel mensen dat daadwerkelijk werk vindt.

Gemeente
Groningen

2.1.1 Profiel van de werkloosheid

In deze paragraaf delen we de werkloosheid in naar soort. Dit gebeurt op basis van geslacht, leeftijd (vijf leeftijdsklassen) en etnische achtergrond (Nederlands / niet-Nederlands). Voor elk van die groepen is een werkloosheidspercentage te berekenen; deze percentages zijn terug te vinden in tabel 2.2.

Tabel 2.2 Werkloosheidspercentages gemeente Groningen naar geslacht, leeftijd en etnische achtergrond (eind 2013) Bron: UWV, CBS, gemeente Groningen

		Nederlands	Niet-Nederlands	Totaal
Mannen	15-24	6,1%	13,6%	7,2%
	25-34	11,2%	23,7%	13,5%
	35-45	15,1%	32,7%	18,5%
	45-54	16,4%	36,6%	20,1%
	55-64	17,5%	35,9%	20,4%
Vrouwen	15-24	5,9%	10,8%	6,6%
	25-34	11,3%	24,1%	13,6%
	35-44	13,7%	32,9%	17,3%
	45-54	14,5%	33,4%	17,5%
	55-64	15,3%	37,6%	18,4%

Hoe ouder, des te meer kans op werkloosheid. Opvallend is de forse stijging van de werkloosheid onder de allochtone Groningse bevolking. Gemiddeld genomen bedraagt die 27,3 procent. Onder inwoners met een Nederlandse achtergrond bedraagt de werkloosheid 12,3 procent. Onder de allochtone inwoners ligt de werkloosheid dus minimaal twee keer zo hoog. Onder oudere allochtonen komt de werkloosheid in de buurt van de 40 procent te liggen. Ongeveer de helft van de allochtonen zijn westerse allochtonen (onder andere veel Duitsers en mensen afkomstig uit Nederlands Indië en Indonesië). De werkloosheid onder deze groepen is vergelijkbaar met die van Groningers van Nederlandse komaf. Dit betekent dat de werkloosheid onder niet westerse allochtonen nog veel hoger is, onder de oudere bevolkingsgroepen ruim over de 40 procent.

Bruto arbeidsparticipatie onder allochtonen neemt flink toe.

Voor een deel is de forse toename van de werkloosheid onder allochtonen toe te schrijven aan de toename van de bruto arbeidsparticipatie bij allochtonen. Dit betekent dat beduidend meer allochtonen dan eind 2012 aangeven dat ze op zoek zijn naar betaald werk. Dat werk is moeilijk te vinden. Daardoor stijgt het aandeel personen dat wil werken, maar geen baan heeft (de werkloosheid) diensengevolge.

2.1.2 Opleidingsniveau en werkloosheidsduur

Uit tabel 2.2 kunnen we opmaken dat de werkloosheid samenhangt met leeftijd en etnische achtergrond. In deze paragraaf gaan we kijken of het opleidingsniveau van werkzoekenden daarbij eventueel een rol speelt: met andere woorden, we gaan kijken of het opleidingsniveau bij allochtonen en ouderen substantieel lager uitvalt dan bij andere groepen.

Opleidingsniveau

In de tabel 2.3 wordt het opleidingsniveau van Nederlandse met niet-Nederlandse werkzoekenden met elkaar vergeleken. Het aandeel allochtone werkzoekenden met alleen een opleiding op basisschoolniveau is veel groter dan onder NWW-ers met een Nederlandse achtergrond. Bij de laatste groep heeft twintig procent minimaal een opleiding op hbo/bachelor niveau. Bij allochtonen is dit nog geen tien procent.

Tabel 2.3 Opleidingsniveau naar etnische achtergrond van Niet Werkende Werkzoekenden (NWW), eind 2013. Bron: UWV, CBS, gemeente Groningen

	Nederlands	Niet-Nederlands
Basis	18,2%	38,0%
VMBO	19,6%	19,8%
MBO	33,8%	27,1%
HAVO/VWO	8,3%	5,5%
HBO / Bachelor	12,9%	6,1%
WO/ Master	7,1%	3,5%

Jongere werkzoekenden hebben in het algemeen een beter opleidingsniveau dan oudere. Dit zien we terug in tabel 2.4. Met jong wordt in dit geval bedoeld: jonger dan 35 jaar. Opvallend is dat nog steeds bijna één op de vijf (18,4 %) werkzoekenden onder de 35 jaar alleen de lagere school heeft afgemaakt. Ouderen zijn gemiddeld genomen iets minder goed opgeleid, maar de verschillen zijn ook weer niet extreem groot. Dat heeft misschien weer te maken dat Groningen een universiteitsstad is. In het geval van Groningen blijven veel oud-studenten in de stad wonen, ook als het niet gelukt is betaald werk te vinden.

Tabel 2.4 Opleidingsniveau naar leeftijdsklasse van Niet Werkende Werkzoekenden (NWW), 2013. Bron: UWV, CBS, gemeente Groningen

	Jonger dan 35 jaar	Ouder dan 34 jaar
Basis	18,4%	28,3%
VMBO	21,4%	18,6%
MBO	32,3%	31,3%
HAVO/VWO	7,8%	7,1%
HBO / Bachelor	12,6%	9,6%
WO/ Master	7,5%	5,0%

2.2 Samenvatting

De werkloosheid in de gemeente Groningen is het afgelopen jaar opnieuw gestegen – van 13,5 naar 14,8 procent. In Groningen hebben meer mensen dan vorig jaar een betaalde baan. Dat de werkloosheid dan toch toeneemt, komt doordat het aantal mensen dat een betaalde baan wil nog sneller stijgt dan het aantal mensen dat het afgelopen jaar een betaalde baan heeft gevonden.

Werkloosheid komt vooral veel voor bij ouderen en niet Nederlandse werkzoekenden. Bij sommige leeftijdsgroepen van niet westerse allochtonen stijgt de werkloosheid tot ruim boven de veertig procent. Vooral werkzoekenden met een niet Nederlandse achtergrond zijn vaker minder goed opgeleid.

[Naar de samenvatting](#)

3. Werkgelegenheid

3.1 Ontwikkeling

Jaarlijks houden we bij bedrijven en instellingen in de gemeente Groningen een enquête naar de werkgelegenheid. De enquête is op vestigingsniveau. In deze enquête stellen we onder meer vragen over het aantal arbeidsplaatsen en de hoofdactiviteit van de vestiging. We vragen ook naar de verwachtingen voor de toekomst, wat betreft werkgelegenheid.

Het bestand vullen we elk jaar met terugwerkende kracht aan met gegevens van nieuw gevestigde bedrijven en bedrijven die niet meer hier gevestigd zijn, bijvoorbeeld omdat ze verhuisd zijn. Dit betekent dat de cijfers in deze editie van Groningen Economisch Bekeken niet goed vergeleken kunnen worden met die in vorige edities.

In tabel 3.1 staan de kerncijfers van de vestigingen en de werkgelegenheid in de gemeente Groningen over de afgelopen 5 jaar, de peildatum is steeds 1 april. Op 1 april 2013 telde de gemeente 131.654 arbeidsplaatsen. Deze arbeidsplaatsen zijn verdeeld over 15.094 vestigingen.

Tabel 3.1 Kerncijfers van de werkgelegenheid op 1 april, 2009-2013

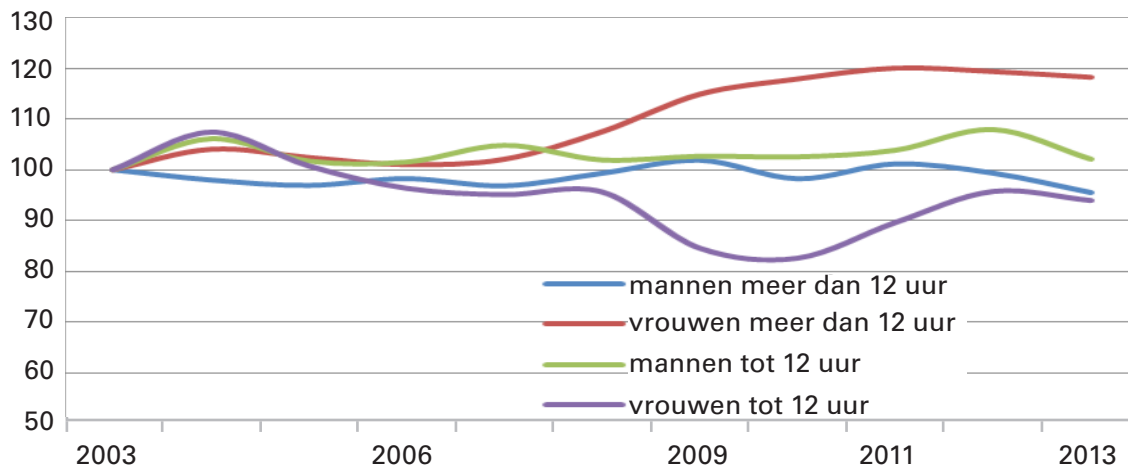
	2009	2010	2011	2012	2013	ontwikkeling 2012-2013	
						abs.	perc.
werkzame personen							
vast personeel	128.320	127.130	130.825	130.677	127.197	-3.480	-2,7
uitzendkrachten	4.821	4.344	4.882	4.778	4.457	-321	-6,7
totaal werkzame personen	133.141	131.474	135.707	135.455	131.654	-3.801	-2,8
ontwikkeling werkzame personen (%)	6,3	-1,3	3,2	-0,2	-2,8		
vestigingen							
totaal vestigingen	13.744	14.614	15.340	15.765	15.094	-671	-4,3
ontwikkeling vestigingen (%)	6,8	5,4	5,2	3,9	-3,9		

Aantal arbeidsplaatsen

Onder de 131.654 arbeidsplaatsen werden er 4.457 ingevuld door uitzendkrachten. Tussen 1 april 2012 en 1 april 2013 is het aantal arbeidsplaatsen met 3.801 afgenomen, een daling met 2,8 procent. De crisis die al een aantal jaren aan de gang is vertaalt zich nu in een daling van de werkgelegenheid. De afname van de werkgelegenheid is het resultaat van een aantal ontwikkelingen. Zo zijn er ruim 1.700 vestigingen gestopt met in totaal ruim 5.000 medewerkers. Hiervan waren 1.300 eenmansbedrijven. Ook zijn er nieuwe vestigingen bijgekomen: 1.040 met 1.600 medewerkers. Bijna allemaal eenmanszaken. Vijftig hebben meer dan één medewerker. Bij 1400 vestigingen was er groei van het aantal medewerkers: een groei van 8.600 medewerkers. Afname bij 1.800 vestigingen (8.900 medewerkers) 10.500 vestigingen zagen geen verandering in het personeelsaantal. Wel zijn er verschuivingen van full time (meer dan 12 uur per week) naar part time en andersom. In de detailhandel bijvoorbeeld werken minder fulltimers en meer parttimers. Bij de schoonmaak is dit juist andersom.

In de meeste sectoren is de werkgelegenheid afgenomen. De grootste afname zien we bij de Bouw, Handel en Horeca en binnen de sector Vervoer bij de post. De medische sector kende een groei van de werkgelegenheid. deze groei komt geheel ten goede aan de ziekenhuizen.

Figuur 3.1 Aantal werkzame personen naar arbeidsduur en geslacht

Arbeidsduur en geslacht

Van de vaste arbeidsplaatsen is 83 procent voltijd. Voltijd wil in dit onderzoek zeggen, 12 uur of meer per week. Dit is een lager percentage dan in 2011. Relatief werken er steeds meer vrouwen. Was van de vaste krachten in 2003 nog 45 procent vrouw, nu, is dat percentage gestegen tot 49 procent. Het laatste jaar is het aantal werkzame personen, zowel mannen als vrouwen, voltijd als deeltijd afgenomen. Opvallend is dat van de totale daling 60 procent voltijd mannen betreft. 2.250 van het totaal van de 3.800 werkzame personen. De grote daling van het aantal mannen doet zich in de industrie, bouw en schoonmaak als onderdeel van de zakelijke dienstverlening voor. Het aantal uitzendkrachten als totaal is afgenomen, van 4.800 naar 4.550. Als enige is er hier juist weer een lichte groei van het aantal voltijd mannen (bij de industrie).

Tabel 3.2 Aantal vestigingen en werkzame personen naar grootteklasse van de vestiging

grootte	klasse werkzame personen	vestigingen		werkzame personen	
		abs.	perc.	abs.	perc.
0-vestiging	geen	289	1,9	0	0,0
zonder full timers		2.514	16,7	3.119	2,4
eenmansbedrijven	1	7.657	50,7	8.584	6,5
klein	2 t/m 9	3.318	22,0	17.863	13,6
middel	10 t/m 99	1.157	7,7	41.067	31,2
groot	100 +	159	1,1	61.021	46,3
totaal		15.094	100	131.654	100

Aantal vestigingen

De gemeente Groningen telt 15.909 vestigingen. Grote en kleine; variërend van eenmanszaken-aan-huis tot vestigingen met duizenden arbeidsplaatsen. Bijna de helft van het aantal werkzame personen werkt bij vestigingen van honderd of meer medewerkers. Dit is maar één procent van het aantal vestigingen. De grootste werkgevers in de gemeente zijn het UMCG en de Rijksuniversiteit. Grote vestigingen vinden we vooral bij de overheid, het onderwijs, de nutsbedrijven en de sector gezondheidszorg en welzijn. Binnen de zakelijke dienstverlening vinden we grote vestigingen onder meer in de schoonmaak en call centers. In aantal zijn er veel vestigingen in de zakelijke dienstverlening en in de handel. Samen zijn deze twee sectoren goed voor bijna 60 procent van het totaal aantal vestigingen. Binnen de 'Overige dienstverlening' vinden we veel vestigingen in de cultuur, sport en recreatie.

Groningen vergeleken

In tabel 3.3. wordt Groningen vergeleken met andere grote en middelgrote gemeenten en met de regio Groningen-Assen.

Tabel 3.3 Groningen in vergelijking met andere grote en middelgrote gemeenten, de regio Groningen-Assen en Nederland als geheel

Gemeente	werkzame personen			ontwikkeling 2012-2013		banen per 1000 inwoners
	2011	2012	2013	absoluut	%	
Haarlemmermeer	124.880	124.970	127.860	2.890	2,3	887
Zwolle	87.820	90.010	89.900	-110	-0,1	734
Utrecht	228.420	232.690	228.610	-4.080	-1,8	710
Amsterdam	546.330	542.940	554.730	11.790	2,2	694
Eindhoven	148.010	148.890	148.560	-330	-0,2	680
Leeuwarden	65.730	65.820	64.910	-910	-1,4	676
Groningen	135.901	135.455	131.654	-3.801	-2,8	674
Arnhem	101.430	100.570	99.830	-740	-0,7	666
's-Hertogenbosch	96.260	94.710	93.140	-1.570	-1,7	652
Maastricht	73.380	71.640	71.180	-460	-0,6	584
Nijmegen	99.480	98.440	96.950	-1.490	-1,5	583
Breda	105.090	102.390	101.230	-1.160	-1,1	568
Assen	35.870	36.850	36.430	-420	-1,1	542
Rotterdam	327.640	324.740	320.560	-4.180	-1,3	521
Tilburg	112.590	110.330	108.020	-2.310	-2,1	518
Enschede	80.630	80.360	79.060	-1.300	-1,6	498
Den Haag	260.150	255.860	251.450	-4.410	-1,7	497
NEDERLAND	8.141.700	8.113.730	8.017.140	-96.590	-1,2	478
Emmen	48.140	50.470	48.240	-2.230	-4,4	445
Haarlem	65.550	65.610	64.850	-760	-1,2	424
Almere	82.100	82.060	79.080	-2.980	-3,6	405
overig regio Groningen-Assen	75.330	76.040	75.160	-880	-1,2	371

Bron: Vestigingenregister, LISA

Uit het aantal arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners blijkt het belang van de gemeente als regionaal (economisch) centrum. Een hoog aantal arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners duidt er op dat veel personen die buiten de gemeente wonen, in de gemeente werken. Dit is in Groningen het geval. Haarlemmermeer kent het hoogste aantal arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners; niet toevallig, omdat in deze gemeente luchthaven Schiphol is gevestigd. Over het jaar 2012-2013 kende Nederland als geheel een afname van 1,2 procent van de werkgelegenheid. Er zijn grote verschillen in de ontwikkeling per gemeente. Groningen doet het met 2,9 procent afname slechter dan het landelijk gemiddelde. De regio zit op het landelijk gemiddelde.

3.2 De structuur van de Groningse werkgelegenheid

Tabel 3.4 Arbeidsplaatsen en vestigingen naar sector en sectie (SBI-2008) op 1 april

sector	aantal arbeidsplaatsen			ontwikkeling 2012-2013		vestigingen
	2011	2012	2013	absoluut	%	2013
A/B Landbouw	108	98	94	-4	-4,1	47
C Industrie	6.453	6.738	6.312	-426	-6,3	480
D/E Nutsbedrijven	2.488	2.509	2.407	-102	-4,1	25
F Bouw	5.254	4.773	4.114	-659	-13,8	761
landbouw, industrie en bouw	14.303	14.118	12.927	-1.191	-8,4	1.313
G Handel	16.338	16.490	15.689	-801	-4,9	2.339
I Horeca	6.159	6.399	5.982	-417	-6,5	711
handel en horeca	22.497	22.889	21.671	-1.218	-5,3	3.050
H Vervoer en opslag	3.504	3.576	3.122	-454	-12,7	272
J Informatie en communicatie	7.089	6.786	6.591	-195	-2,9	1.318
K Financiële instellingen	1.790	1.789	1.733	-56	-3,1	150
L Onroerend goed	1.258	1.244	1.207	-37	-3,0	217
M Advisering en onderzoek	10.066	10.405	9.995	-410	-3,9	3.196
N Overige zakelijke dienstverlening	13.272	13.650	12.885	-765	-5,6	652
commerciële dienstverlening	36.979	37.450	35.533	-1.917	-5,1	5.805
O/T Overheid	11.888	12.035	12.237	202	1,7	64
P Onderwijs	14.614	14.454	14.405	-49	-0,3	854
Q Gezondheids- en welzijnszorg	29.178	28.525	28.932	407	1,4	1.693
R Cultuur, sport en recreatie	3.732	3.616	3.573	-43	-1,2	1.533
S Overige dienstverlening	2.710	2.368	2.376	8	0,3	781
niet-commerciële dienstverlening	62.122	60.998	61.523	525	0,9	4.925
totaal	135.901	135.455	131.654	-3.801	-2,8	15.093

Ontwikkelingen in de diverse sectoren

Industrie, Nutsbedrijven en Bouw

De werkgelegenheid in de Industrie is na een opleving in 2011 en 2012 weer afgenomen. Het laatste jaar komt dit door afname van industriële werkgelegenheid in de sociale werkvoorziening. Nutsbedrijven zijn organisaties met veel medewerkers. Door reorganisaties, fusies en administratieve wijzigingen in de registratie van personeel vinden er grote schommelingen in de personeelsaantallen plaats. In de Bouw werken 4.114 personen. De Bouw heeft last van de economische crisis, getuige de afname in werkgelegenheid die al sinds 2008 aan de gang is. In de Bouw wordt veel vanuit vestigingen gewerkt, niet op de vestigingen zelf. Binnen de gemeente werken ook veel mensen in de bouw Deze zijn in dienst van bedrijven die buiten de stad zijn gevestigd.

Handel en Horeca

De Handel, en vooral de Horeca zijn binnen de gemeente Groningen relatief goed vertegenwoordigd. Bij de Horeca komt dit door de aanwezigheid van veel studenten, die relatief veel gebruik maken van de horecasector. Bij beide sectoren is een afname van de werkgelegenheid geweest.

Binnen de Handel daalt het aantal vestigingen. Wel is er al jarenlang groei bij de supermarkten, onder meer veroorzaakt door de groeiende bevolking. De detailhandel via internet kende een aantal jaar een grote groei. Aan de groei is de laatste twee jaar een einde gekomen. De afname in de horeca zien we vooral bij de cafés.

Commerciële dienstverlening

De Commerciële dienstverlening omvat diverse groepen bedrijven: van adviesbureaus, reisorganisaties en onroerend goed tot beveiliging, schoonmaak en call centers. De laatste drie groepen kennen grote schommelingen in personeelsaantallen. Zo kende het afgelopen jaar de schoonmaak een grote afname van het aantal medewerkers - van ruim 700 en de 'Overige zakelijke dienstverlening' - waar de callcenters onder vallen - een toename van bijna 350 medewerkers.

De financiële instellingen hebben jaren een afname van personeel gekend door verhuizing naar andere steden in het noorden, vooral Zwolle en Leeuwarden. De laatste drie jaar is het aantal werkzame personen licht gedaald. Relatief de grootste afname tussen 2012 en 2013 zien we bij de sector vervoer en opslag, dit komt door een grote afname bij de post. Ook bij de arbeidsbemiddeling en uitzendbureaus is er het afgelopen jaar een afname in personeel geweest.

Overheid, onderwijs en zorg

Door de ontwikkelingen van het laatste jaar, is de sterke vertegenwoordiging van de niet commerciële dienstverlening nog sterker geworden. In Groningen werken veel mensen bij de overheid, mede door concentratie van rijks- en provinciale diensten. In het onderwijs is er een toename bij het wetenschappelijk onderwijs en een afname bij de bedrijfsopleidingen.

De grootste sector is Gezondheidszorg en Welzijn, veel grote werkgevers zitten in deze groep, de ziekenhuizen maar ook de thuiszorg en verpleeghuizen hebben veel personeel. Deze sector kent al jaren een groei, voor een groot deel veroorzaakt door groei bij het UMCG.

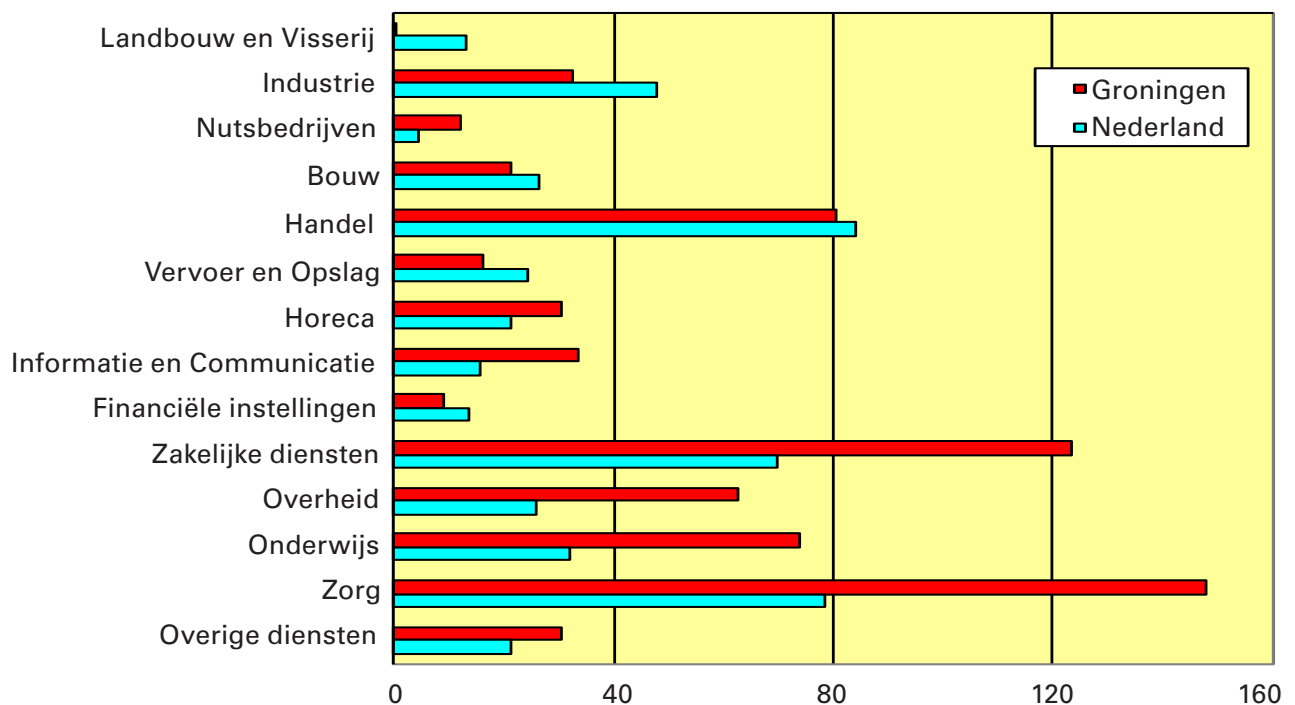
De overige dienstverlening

'Overige dienstverlening' omvat de secties cultuur, sport en recreatie en een restgroep met levensbeschouwelijke en politieke organisaties, reparatie, sociale werkvoorziening, wellness en de uitvaartbranche. De sociale werkvoorziening zorgt voor de meeste werkgelegenheid en ook de grootste schommelingen binnen deze groep.

De structuur van de werkgelegenheid vergeleken met Nederland

De structuur van de werkgelegenheid in Groningen is heel anders dan die in Nederland als geheel. Groningen is een dienstestad: 90 procent van de werkgelegenheid is in Groningen geconcentreerd in de dienstensectoren, tegenover 81 procent in Nederland als geheel. In zowel Groningen als Nederland is het totaalpercentage van de gezamenlijke sectoren 'Diensten' licht gestegen. In figuur 3.2 wordt de structuur van de werkgelegenheid in Groningen met Nederland vergeleken.

Figuur 3.2. De structuur van de werkgelegenheid in Groningen vergeleken met die in Nederland als geheel, aantal werkzame personen per 1.000 inwoners in 2013 per sector

De sectoren met relatief veel werkgelegenheid in Groningen zijn de sectoren zorg en zakelijke dienstverlening. De dienstverlening heeft in Groningen een verzorgende functie voor de omgeving. De sector zorg telt 148 werkzame personen per 1.000 inwoners, de zakelijke dienstverlening 123. Landelijk zijn de aantallen voor deze sectoren veel lager: respectievelijk 78,5 en 70. De grootste sector landelijk is de handel met 84 werkzame personen per 1.000 inwoners. In Groningen komt deze sector pas op de derde plaats met 80 werkzame personen per 1.000 inwoners, dit is net iets minder dan landelijk

De overheid is binnen Groningen oververtegenwoordigd omdat in de overheidssector naast de lokale ook veel provinciale en landelijke diensten binnen de stad Groningen zijn geconcentreerd. Voor het onderwijs geldt hetzelfde: een oververtegenwoordiging dankzij de Rijksuniversiteit. Ook de horeca is in Groningen oververtegenwoordigd, onder andere door de aanwezigheid van veel studenten.

In een aantal sectoren is veel werkgelegenheid in Groningen geregistreerd, terwijl een groot deel van de werknemers buiten de gemeente werkt. Dit geldt vooral voor de thuiszorg. Het omgekeerde is in de bouw het geval: veel bouwbedrijven die op projecten binnen de gemeente werken, zijn buiten de gemeente gevestigd. Deze twee factoren zorgen voor een enigszins vertekend beeld van de spreiding van de werkgelegenheid binnen de regio.

[Naar de samenvatting](#)

3.3 Kenniseconomie

Sinds 2010 werkt de gemeente Groningen met het economische beleidsprogramma G-kracht. Met dit programma zetten we in op drie deelprogramma's: Groningen Piekt, Gastvrij Groningen en Bedrijvig Groningen.

'Groningen Piekt' waar de sectoren Healthy Ageing, Energie en Groningen Kennisstad onder vallen en waar de ICT-sector ondersteunend voor is. Gastvrij Groningen, waar de Leisure onder valt. Daarnaast focust de gemeente zich op de creatieve sector waarbij extra aandacht is voor deze sector in het Ebbingekwartier.

Tenslotte Bedrijvig Groningen als deelprogramma ter stimulering van de werkgelegenheid in de bedrijvenconcentratiegebieden

Tabel 3.5 De werkgelegenheid van de onderscheiden deelprogramma's

aantal arbeidsplaatsen	2011	2012	2013	ontw. 2012-2013		aantal vestigingen
				abs	perc.	
Hoger/universitair onderwijs	7.929	7.969	8.076	107	1,3	66
Healthy ageing	22.381	21.821	22.182	361	1,7	338
Energie	4.862	4.930	4.782	-148	-3,0	344
ICT sector	9.002	9.173	9.276	103	1,1	1.197
Leisure	8.972	9.126	8.517	-609	-6,7	1.097
Creatieve sector	5.955	5.812	5.632	-180	-3,1	2.684

Hoger/universitair onderwijs

Groningen kennisstad wordt in de eerste plaats gevoed door de aanwezigheid van de universiteit en het hoger beroeps onderwijs. Deze sector is het afgelopen jaar gegroeid, zowel in aantal studenten als in werkgelegenheid. Groei van de werkgelegenheid was er bij de universiteit.

Healthy ageing

Met 22.182 werkzame personen in Groningen is de healthy ageing de grootste sector. Tussen 2011 en 2012 was er een daling van de werkgelegenheid, veroorzaakt door een grote daling in de thuiszorg en een geringe daling bij de preventieve gezondheidszorg. Tussen 2012 en 2013 was er een groei bij de ziekenhuizen en een daling bij onderzoek op het gebied van gezondheidszorg.

De aanwezigheid van het UMCG heeft een belangrijke impact op de regionale economie. Ze zorgt voor veel werkgelegenheid en ook voor spin-off voor extra werkgelegenheid. Een voorbeeld is het LifeLines project, een studie waarin de levens van 165.000 personen wordt gevolgd over een periode van 30 jaar. Een van de grootste studies van dit soort in de wereld.

Energie

Energie omvat bedrijven die zich bezighouden met energie en afval. Veel hiervan houden zich bezig met advies, dit zijn over het algemeen kleine vestigingen. Grote vestigingen in deze groep zijn de nutsbedrijven energie. Het aantal werkzame personen is tamelijk stabiel op een kleine 5.000. Een (administratieve) afname van ruim 100 werkzame personen zien we in het afvalbeheer, onderdelen van de Milieudienst zijn ondergebracht bij de sector overheid. Daarnaast is het aantal adviesbureau verminderd. Dit waren kleine bedrijven.

De ICT sector.

Het aantal werkzame personen in de ICT sector schommelt rond de 9.000. Binnen de ICT is computerservice en informatietechnologie de grootste groep. Deze groep kende het afgelopen jaar een afname van de werkgelegenheid. De sector als geheel is gegroeid, dit komt door de call centers. Het aantal werkzame personen wisselt hier tussen de 2.400 en 3.800. De schommelingen binnen deze branche hebben niet te maken met de crisis, maar meer met de sector zelf.

Leisure

Leisure omvat vestigingen uit de toeristische sector, cultuur, horeca en sport. Bijna alle branches binnen deze groep kenden een afname van werkgelegenheid tussen 2012 en 2013. De grootste afname zien we bij de horeca. Dit is ook de grootste sectie sector binnen de leisure.

De creatieve sector

De creatieve sector bestaat uit de deelgroepen kunsten, media en entertainment en creatieve zakelijke dienstverlening. Vaak zijn het binnen deze groep zzp'ers. De grootste afname bij deze sector is een afname van 100 uitzendkrachten bij de theaters. Verder is er een afname bij de architecten.

[Naar de samenvatting](#)

Bedrijvig Groningen

Met dit deelprogramma wil de gemeente Groningen vooral bestaande bedrijven en instellingen faciliteren. Dit gebeurt door het verlenen van diensten op maat, het revitaliseren van werklocaties ('Terreinwinst'), het stimuleren van starters, wijkconomie, microfinanciering en het bij elkaar brengen van creativiteit en ondernemerschap. In dit hoofdstuk bekijken we de werkgelegenheidsontwikkeling op de bedrijvenconcentratiegebieden, onderverdeeld in kantoorlocaties en bedrijventerreinen. In tabel 3.6 is het aantal vestigingen en de werkgelegenheidsontwikkeling op de kantoorlocaties vermeld en in tabel 3.7 gebeurt hetzelfde voor de bedrijventerreinen.

Tabel 3.6 Werkgelegenheid op kantorenlocaties

gebied	Werkzame personen		Ontwikkeling 2012-2013		Vestigingen 2013
	2012	2013	absoluut	perc.	
van Swieten	7.199	7.061	-138	-1,9	150
Stationsgebied	4.601	4.941	340	7,4	58
Martini trade park	2.647	2.598	-49	-1,9	78
Kempkensberg	3.580	3.877	297	8,3	19
Europapark	4.695	4.609	-86	-1,8	200
Hunzepark	705	693	-12	-1,7	16
UMCG en omgeving	12.861	13.330	469	3,6	112
Universiteitscomplex/Zernike	4.553	4.749	196	4,3	46
Park de Meeuwen	717	660	-57	-7,9	48
totaal kantoorcomplexen	41.558	42.518	960	2,3	727

Tabel 3.7. Werkgelegenheid op bedrijventerreinen

terrein	Werkzame personen		Ontwikkeling 2012-2013		Vestigingen 2013
	2012	2013	absoluut	perc.	
Winschoterdiep	4.160	3.926	-234	-5,6	223
Eemskanaal	2.952	2.993	41	1,4	98
Euvelgunne	1.969	1.685	-284	-14,4	140
Driebond	2.626	2.411	-215	-8,2	143
Oosterhoogebrug	411	338	-73	-17,8	87
Damsterdiep	264	201	-63	-23,9	36
Antillenstraat- de Vogels	351	265	-86	-24,5	74
Het Witte Lam	1.047	1.011	-36	-3,4	80
Ulgersmaweg	496	387	-109	-22,0	74
Ulgersmaborg	484	342	-142	-29,3	59
De Hoogte	407	434	27	6,6	44
Zernike science park	2.076	1.861	-215	-10,4	101
Reitdiep	453	579	126	27,8	40
Hoendiep	1.483	1.385	-98	-6,6	125
Peizerweg/Suikerunie	2.698	2.429	-269	-10,0	64
Hoogkerk oost	186	180	-6	-3,2	12
Hoogkerk Vierverlaten	521	521	0	0,0	35
Westpoort	175	177	2	1,1	11
Kranenburg	1.515	1.153	-362	-23,9	34
Eemspoort	6.016	5.756	-260	-4,3	349
Ulgersmaborg noord	150	133	-17	-11,3	31
totaal bedrijventerreinen	32.452	30.180	-2.272	-7,0	1.860

Meer dan de helft van de werkgelegenheid in de gemeente Groningen is geconcentreerd op bedrijventerreinen of kantoorlocaties.

Van de werkgelegenheid op de bedrijventerreinen concentreert 60 procent zich in het gebied Zuidoost.

De bedrijventerreinen kennen een daling van 5,5 procent van de werkgelegenheid. Dit is meer dan de daling binnen de gemeente als totaal.

Bij de kantorenlocaties als totaal zien we op veel locaties een toename van de werkgelegenheid. Deze toename is relatief het grootst op Kempkensberg en het Stationsgebied. Het Martini trade park kent al een aantal jaar een afname van de werkgelegenheid.

[Naar de samenvatting](#)

3.4 Verwachtingen voor de toekomstige werkgelegenheid

Om de verwachtingen voor de toekomstige werkgelegenheid in kaart te brengen, hebben we de bedrijven en instellingen twee vragen gesteld. Ten eerste hebben we de bedrijven gevraagd welke verandering in medewerkers ze verwachten. Als tweede hebben we ze gevraagd naar het aantal openstaande vacatures. De resultaten staan in de tabellen 3.8 en 3.9. De in de tabel vermelde waarden zijn berekend uit de aantallen in de respons. De vacaturegraad is het aantal openstaande vacatures per 100 werkzame personen. Het aantal vacatures is berekend aan de hand van de vacaturegraad.

Tabel 3.8. Percentage vestigingen dat een verandering van het aantal werkzame personen verwacht

	over 2011-2012		over 2012-2013		over 2013-2014	
	toename	afname	toename	afname	toename	afname
Landbouw, industrie en bouw	8,7	4,5	7,0	7,2	3,5	3,1
Handel en horeca	10,8	4,2	9,5	5,9	4,9	5,0
Commerciële dienstverlening	9,1	2,8	9,4	3,8	4,9	1,6
Niet commerciële dienstverlening	5,7	4,6	5,0	5,7	3,1	2,4
totaal	8,5	3,7	7,9	5,2	4,2	2,7

Toekomstverwachtingen werkgelegenheid van de bedrijven

Naast de vacaturegraad hebben we ook de verwachtingen van het aantal werkzame personen als maat voor de werkgelegenheidsontwikkeling. Per vestiging kon worden aangegeven of er een toename of een afname van de werkgelegenheid werd verwacht. In 2013 heeft 60 procent van de vestigingen deze vraag beantwoord. Vóór 2009, dus voor de economische crisis, waren de verwachtingen veel optimistischer dan na 2009. Het laatste jaar verwachtten relatief veel bedrijven geen verandering van het aantal personeelsleden. De verhouding tussen het aantal vestigingen dat een toename en een afname verwachten, is als totaal nagenoeg gelijk aan vorig jaar. Tussen de branches is er wel een groot verschil. Binnen de handel en horeca is men een stuk pessimistischer dan in 2012/vorig jaar. De commerciële dienstverlening, vooral de financiële sector is juist veel optimistischer.

Tabel 3.9 Vacaturegraad

	2011	2012	2013	aantal vacatures 2013
Industrie en bouw	2,7	0,9	2,5	300
Handel en horeca	2,2	2,1	3,2	700
Commerciële dienstverlening	4,6	2,8	5,4	1.800
Niet-commerciële dienstverlening	1,1	0,7	0,9	600
totaal	2,4	1,5	2,7	3.400

Het aantal vacatures neemt niet af

Aan alle vestigingen hebben we gevraagd op te geven hoeveel vacatures zij hadden. Van alle vestigingen heeft 32 procent deze vraag beantwoord. De vacaturegraad is het aantal vacatures per 100 werkzame personen. De vacaturegraad is na een afname in 2012 weer toegenomen in 2013. Tussen sectoren zijn grote verschillen. In niet commerciële dienstverlening is de vacaturegraad verreweg het laagst.

Bedrijven zijn somberder gestemd over de toekomst. De sector met de hoogste vacaturegraad is binnen de commerciële dienstverlening de zakelijke dienstverlening: hier is de vacaturegraad tussen 2012 en 2013 toegenomen van 6,6 naar 10,1. De sector met de laagste vacaturegraad is de zorg.

[Naar de samenvatting](#)

3.5 Woon- werkrelaties

Groningen is een echte werkstad met een belangrijke centrumpositie voor de regio als het gaat om werkgelegenheid. In tabel 3.10 staat, naar woongebied, het percentage van het vaste personeel dat tussen wonen en werken pendelt.

Tabel 3.10 Werkzaam vast personeel naar woongebied, 2013 (percentages)

	stad	regio Groningen- Assen	overig Gron/Drenthe	Friesland	buiten Noord Nederland	Onbekend
Landbouw, industrie en bouw	40%	21%	21%	3%	2%	13%
Handel en horeca	62%	15%	11%	2%	1%	10%
Comm. dienstverlening	51%	14%	15%	4%	2%	15%
Niet comm. dienstverl.	52%	21%	15%	4%	2%	6%
totaal	53%	18%	15%	4%	1%	9%

De helft van de werkzame personen woont buiten de stad

Van alle mensen die in de stad werken, woont iets minder dan de helft buiten de stad. Dit is al jaren het geval. Van alle mensen die in Groningen werken, woont 47 procent buiten de gemeente. Dit percentage ligt al jaren even onder de 50 procent. Dit betekent, dat van alle werkenden (vast personeel) in 2013 ongeveer 60.000 personen buiten de gemeente wonen. Daar staat tegenover dat ongeveer 21.500 mensen in Groningen wonen en buiten de stad werken (bron: CBS, december 2011).

Van de werkers komt 18 procent uit de regio Groningen-Assen. Van de beroepsbevolking wonend in Bedum en Haren bijvoorbeeld, werkt bijna de helft in de stad. Van de werkzame personen in de Handel en vooral de Horeca wonen er meer dan gemiddeld in de stad. Ook bij de sector Cultuur en recreatie binnen de niet commerciële dienstverlening is dit het geval. In de bouw wonen juist weinig mensen in de stad. Dit geldt ook voor de financiële instellingen, deze mensen wonen relatief veel in Friesland en buiten het Noorden.

[Naar de samenvatting](#)

BOS INCASSO

Gerechtsdeurwaarders

AKSOS ACCOUNTANTS

AKSOS ACCOUNTANTS

VICOMA Engineering

VICOMA Engineering

4 Vestigingsklimaat

4.1. Omzet en investeringen

Na een jarenlange recessie lijken we over het dieptepunt heen te zijn en laat de economie een lichte groei zien. De vooruitzichten zijn voor het eerst weer voorzichtig positief. Groei van de Groningse economie wordt pas echt verwacht in 2015 maar dan op een lager niveau.

Het vertrouwen neemt bij ondernemers langzaam weer toe. Ze zijn minder negatief dan de voorafgaande jaren. Vooral ondernemers die zaken doen met het buitenland of zaken doen met exporterende bedrijven merken waarschijnlijk al een verbetering. Winkeliers en bedrijven gericht op consumenten hebben nog weinig van het herstel gemerkt.

Opvallend voor de Groningse economie is de grote collectieve sector en de zorg. Door de bezuinigingen in deze sectoren hebben mensen hun baan verloren met alle gevolgen voor de consumentenbestedingen en de werkgelegenheidsontwikkeling.

De indicatoren voor omzet en investeringen zijn positiever geworden in 2013. De omzet is voor ondernemers minder gedaald dan het jaar ervoor. Bovendien hebben in 2013 meer ondernemers de verwachting dat de omzet zal toenemen.

In 2013 blijft het animo om te investeren laag. De noodzaak tot investeringen is nog niet urgent omdat veel bedrijven met de huidige capaciteit verder kunnen.

4.2 Starters

Het aantal starters neemt de laatste jaren flink toe. Na een kleine terugval tussen 2011 en 2012 gaat de ontwikkeling onverminderd door. Door de recessie van de afgelopen jaren beginnen steeds meer mensen een eigen zaak of werken als zzp-er als alternatief voor een baan in loondienst.

Steeds meer bedrijven willen meer flexibiliteit in hun personeelsvoorziening en maken vaker gebruik van zzp-ers.

In de provincie Groningen heeft 14 procent zich in 2013 ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Daarmee ligt Groningen net boven het landelijke gemiddelde van 13 procent. Opvallende groeit het aantal inschrijvingen in de detailhandel. Veel online bedrijven (check of ook in Groningen).

Het grootste deel van het aantal starters is zelfstandige zonder personeel. Dit zijn het aantal inschrijvingen waarbij 1 persoon werkzaam is. Het aandeel zzp-ers op het aantal starters is de afgelopen jaar alleen maar toegenomen. In de gemeente Groningen werken de meeste zzp-ers in de sectoren advisering en onderzoek, gevolgd door handel en gezondheids- en werkszorg.

Een opvallende trend is dat het aantal vrouwelijke startende ondernemers vanaf 2012 licht afneemt. Vrouwen die wel de stap naar ondernemerschap nemen zijn meestal tussen 40-44 jaar oud.

Het aantal startende ondernemingen neemt fors toe, maar ook het aantal opheffingen. Het aandeel opheffingen op het totaal aantal starters is procentueel fors toegenomen. Niet alleen komen de effecten van de economische recessie terug in deze cijfers. Ook zegt het iets over de geschiktheid van mensen voor het ondernemerschap.

De gemeente stimuleert ondernemerschap. De afdeling Economische Zaken ondersteunt en faciliteert de startende ondernemer door onder meer het openstellen van netwerken, het delen van kennis, individuele advisering, overleg met ondernemersverenigingen en het organiseren van informatiebijeenkomsten.

Tabel 4.1 Starters en opheffingen, Groningen en Nederland

Jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Starters Groningen	1420	1749	1841	2062	1901	2161
Opheffingen Groningen	746	827	951	1134	1233	1336
Aandeel opheffingen/aantal starters	52.5%	47.3%	51.7%	54.9%	64.9%	61.8%
Starters Nederland					132.681	150.263
Opheffingen						105.871

Bron: KvK

[Naar de samenvatting](#)

4.3 Vastgoedmarkt

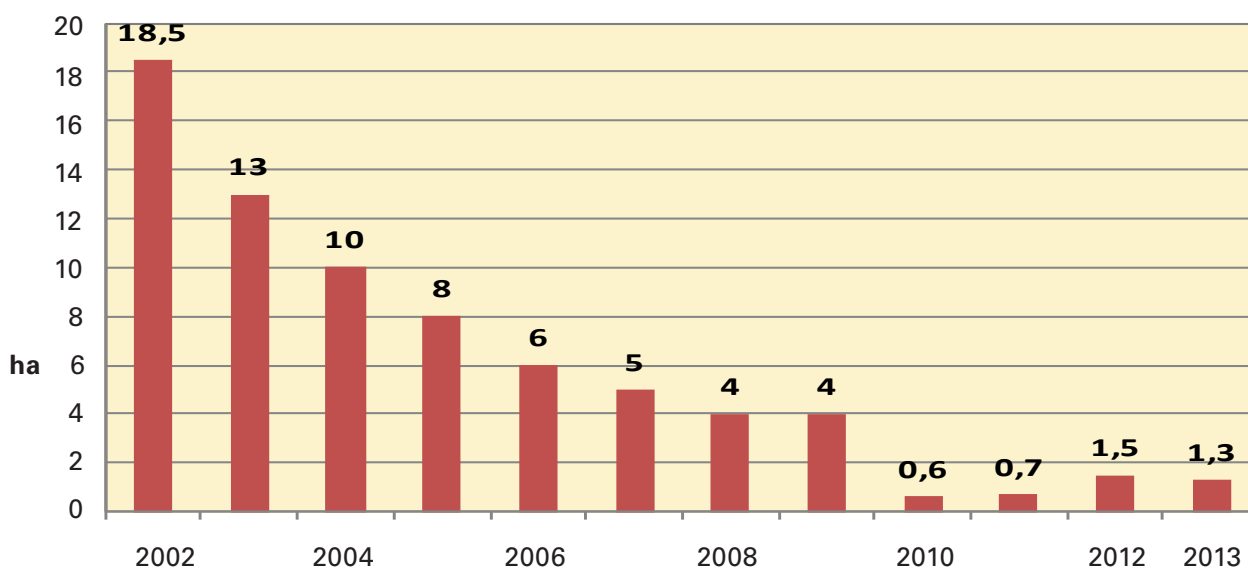
Op de Groningse vastgoedmarkt zijn nog weinig tekenen van herstel te zien. Het aantal verhuurde of verkochte vierkante meters vastgoed daalde en er waren minder transacties. Het aanbod van bedrijfsruimte nam daarentegen juist toe. Positieve noot is dat de leegstand in alle segmenten van de markt (kantoren, bedrijfsruimte en detailhandel) afnam. Dit gebeurde vooral als gevolg van het omvormen van panden naar andere functies. De leegstand van zowel kantoren, bedrijfsruimtes en winkelruimtes ligt nu rond de 10 procent. Daarmee vormt Groningen een uitzondering op het landelijke beeld, waar nog altijd sprake is van een toename van de leegstand. De afgelopen jaren hebben diverse partijen in de stad zich ingezet voor het terugdringen van de leegstand. Veel kantoren zijn of worden omgevormd, bedrijventerreinen worden gerevitaliseerd, tijdelijk gebruik wordt gestimuleerd, regelgeving op punten versoepeld en samenwerking tussen diverse stakeholders versterkt.

Het aantal uitgegeven hectares voor bedrijfslocaties in 2013 laten een dieptepunt zien met een uitgifte van 1,3 hectare over het afgelopen jaar. Wel zien we een stijgende dynamiek in de markt, wat inmiddels geresulteerd heeft in een aantal uitgiftes in het voorjaar 2014 (waaronder 5 hectare op de Zernike Campus). Voor 2014 zullen de uitgiftecijfers dan ook een forse stijging laten zien.

In het kader van het huidige economische klimaat en de veranderende vraag van bedrijven, is in 2013 vanuit de gemeente Groningen gestart met een traject om te komen tot een nieuwe visie en strategie voor de werklocaties (de 'Rode loper'). Daarbij willen we meer flexibiliteit en differentiatie bieden op de werklocaties en inzetten op een betere marketing en dienstverlening. Deze veranderende opstelling van de gemeente naar een meer op samenwerking gerichte aanpak en het loslaten van strenge regelgeving in bepaalde gebieden wordt door de vastgoedmarkt erg gewaardeerd.

Ondanks deze en een aantal mooie ontwikkelingen zijn op de Groningse vastgoedmarkt verder helaas nog weinig tekenen van herstel te zien. De vastgoedmarkt trekt dus nog niet aan, maar verandering lijkt op komst. Wel verwachten we dan ook dat de markt de komende jaren weer aan zal trekken. Dit is in lijn met de landelijke verwachting van de vastgoedbranche en de eerste voortekenen van (licht) economische herstel.

Figuur 4.1 Uitgegeven hectares bedrijventerrein, 2002 - 2013

Tabel 4.2 Opname, aanbod en voorraad van kantoorruimten

	2009	2010	2011	2012	2013
kantoorruimte(m²)					
voorraad per 1 jan.	964.100	1.065.000	1.127.200	1.127.300	1.110.200
waarvan aanbod per 1 jan.	123.000	142.100	122.600	139.500	139.000
leegstand(%)					11,9%
opname over het jaar					
opname over het jaar	42.500	21.600	20.500	25.000	24.200
aantal transacties	.	29	27		

bron: RO/EZ, E&E advies, vastgoedmonitor gemeente Groningen

4.4 Woningbouw

In 2013 zijn in totaal 1.060 nieuwbouwwoningen toegevoegd aan het totaal aantal woningen, waarvan bijna 60 procent voor jongerenhuisvesting. De 632 eenheden voor jongerenhuisvesting zijn meer dan de beoogde 600 wooneenheden. In 2012 was dit lager. Het aantal opgeleverde woningen in 2013 is meer dan in het jaar 2012 (841) en 2011 (953).

In 2014 lijkt het aantal op te leveren woningen weer iets af te nemen naar ongeveer 840. Deze afname wordt veroorzaakt door woningbouwplannen die afgelopen jaar (tijdelijk) stopgezet zijn gezet, voornamelijk door corporaties. Een aantal woningbouwplannen is omgezet van appartementen naar grondgebonden, ook dit levert een lagere productie op.

In 2013 werden 136 nieuwbouwwoningen verkocht. Dit is ten opzichte van 2012 (188) en 2011 (254) een nieuw dieptepunt. Starterswoningen blijven onverminderd in trek. In 2013 zijn 109 aanvragen ingediend waarvan uiteindelijk 63 aanvragers daadwerkelijk gebruik hebben gemaakt. In het eerste kwartaal van 2014 zijn 33 aanvragen ingediend.

Bij de appartementen vielen de verkopen van Zaagdamb (Zaagmuldersweg/Damsterdiep) en van Curacaostraat op.

Bij de grondgebonden woningen waren dat de woningen op Ciboga (Courtine) en de H. Lofverstraat (project van 7 woningen verkocht met wachtlijst). Ook vermeldenswaard: gewijzigd project aan de Lutkenieuwstraat: 17 woningen allemaal onder optie (+ wachtlijst!)

[Naar de samenvatting](#)

Tabel 4.3 Gereedgekomen woningen in Groningen

sector 1)	2009	2010	2011	2012	2013
sociale huursector					
woningen	250	224	226	286	254
(zelfstandige) eenheden	16	0	353	224	619
marktsector, gesubsidieerd					
sociaal, koop	81	102	63	22	95
huur	130	36	66	0	0
koop	341	243	195	282	79
marktsector, ongesubsidieerd					
huur	70	56	4	0	3
koop	471	462	46	50	10
gestapeld	878	839	736	516	966
grondgebonden	481	284	217	348	94
totaal	1.359	1.123	953	864	1.060

4.5 Marktpositie binnenstad

De meeste mensen komen naar de binnenstad om te winkelen: na een lager percentage (52 procent) in 2012 ligt dit percentage nu weer op 60 procent. Werk en studie zijn ook belangrijke redenen om in de binnenstad aanwezig te zijn.

Het belang van horeca lijkt als bezoekersmotief toe te nemen. Daarnaast werden 'het grotere aanbod dan elders', 'combinatiemogelijkheden' en 'een dagje uit' genoemd als belangrijke motieven om de binnenstad te bezoeken. Het recreatief winkelen lijkt hiermee nog steeds aan belang te winnen.

De verschuiving naar relatief meer bezoekers uit de stad Groningen en minder mensen uit de regio zette in 2013 door. De stad vervult dus een belangrijke centrumfunctie voor haar eigen inwoners. Een verklaring hiervoor kan de toename van het eigen aantal inwoners zijn en het inwonertal in de regio dat gelijk blijft. Algemene factoren als de economische recessie en e-commerce zullen hier ook op van invloed zijn.

De verblijfsduur in de binnenstad lag het afgelopen jaar iets lager dan het jaar daarvoor. Met een hoger aandeel bezoekers uit de stad zelf is dat te verwachten. Om de verblijfsduur te behouden en verder te verlengen, zijn een aantal randvoorwaarden belangrijk, zoals betaalbare parkeermogelijkheden, maar ook de sfeer en beleving in de binnenstad, de netheid, het winkelaanbod, en de horeca. Op al deze punten heeft de binnenstad dit jaar wederom een goede waardering gekregen van de bezoekers ook al was het rapportcijfer iets lager dan vorige jaren. Het gaat echter om kleine verschillen.

De totale omzet in de binnenstad lag in 2013 lager dan in 2012. Dit is in lijn met het landelijke beeld. Het aantal bezoekers van de binnenstad is naar schatting gedaald naar tussen de 19 en 22 miljoen. In 2012 werd aangegeven dat er 26,7 miljoen bezoekers waren, in 2011 23,6 miljoen. Achteraf bekeken is in 2012 het aantal bezoekers op een nogal optimistisch niveau geraamd door de gehanteerde rekenkundige methode.

Het gemiddeld besteedde bedrag van de bezoeker aan de binnenstad per bezoek is wel weer op een 'normaal' niveau van 37 euro.

[Naar de samenvatting](#)

Aan deze uitgave werkten mee:

Onderzoek en Statistiek Groningen
Economische Zaken gemeente Groningen

Fotografie

Archief gemeente Groningen
Age Stinissen, Onderzoek en Statistiek Groningen

Tekstredactie

Communicatie SSC

Vormgeving

Team Vormgeving, Communicatie SSC

Contact

Gemeente Groningen, Economische Zaken
Postbus 7081
9701 JB Groningen
Gedempte Zuiderdiep 98
Telefoon: (050) 367 81 11
ez@groningen.nl
groningen.nl/ondernemer